

อุดมการณ์สังคมนิยมและคอมมิวนิสต์

อุดมการณ์ เป็นสิ่งสำคัญในการศึกษาความคิดและลัทธิการเมือง การจะมีอุดมการณ์รูปแบบใดขึ้นอยู่กับระบบความคิดความเชื่อ ถ้ามีความคิดความเชื่อที่แตกต่างกันแล้วความขัดแย้งทางอุดมการณ์ก็เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้เสมอ แม้แต่ในโลกสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ก็มีการแบ่งแยกรูปแบบทางความคิดความเชื่อ การตีความหมายทางทฤษฎีที่แตกต่างกันออกไป จนสามารถแบ่งแนวความคิดความเชื่อของค่ายสังคมนิยมออกเป็นแนวความคิดทฤษฎีนักสังคมนิยมตะวันตกและแนวความคิดนักสังคมนิยมตะวันออก ในค่ายสังคมนิยมตะวันตกมีประเทศสหภาพโซเวียตเป็นผู้นำ ส่วนในค่ายสังคมนิยมตะวันออกนั้นสาธารณรัฐประชาชนจีนเป็นผู้นำทั้ง ๒ ประเทศต่างก็แย่งชิงการเป็นผู้นำในประเทศสังคมนิยมทั้งหลายในโลก ตัวอย่างเช่น ปัจจุบันสหภาพโซเวียตสามารถเข้าไปมีอิทธิพลในสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม

สำหรับประเทศไทยนั้น อุดมการณ์สังคมนิยมและคอมมิวนิสต์ได้เผยแพร่เข้ามาเป็นบทบาท และมีอิทธิพลเหนือการดำเนินการ "ปฏิวัติสังคมนิยม" ของพรรคคอมมิวนิสต์

ลักษณะสำคัญของอุดมการณ์ในพรรคคณะของ ดร. กระทบ หงษ์ธรรมชาติ (๑) เป็นระบบความคิดความเชื่อเกี่ยวกับชีวิตและสังคม (๒) เป็นระบบความคิดความเชื่อที่กลุ่มชนยอมรับว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องดีงาม (๓) เป็นระบบความคิดความเชื่อที่กลุ่มชนยอมรับยึดถือเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตอย่างสม่ำเสมอและเป็นสิ่งที่อ้างอิงเพื่อกระทำการร่วมกันในอันที่จะให้บรรลุสภาพอันดีเลิศ คุรุบาละเอิบคใน กระทบ หงษ์ธรรมชาติ, "อุดมการณ์ของชาติกับการพัฒนาชาติไทย" การพัฒนาประเทศ, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (บรรณาธิการ), (กรุงเทพมหานคร:

แห่งประเทศไทยมาตั้งแต่แรกเริ่ม โดยเฉพาะอุดมการณ์ของ คาร์ล มาร์กซ์, เลนิน และเหมา เจ๋อตง เมื่อขบวนการคอมมิวนิสต์โลกเกิดความขัดแย้งกันในเรื่องของอุดมการณ์ และแนวทางการปฏิบัติ ตลอดจนรูปแบบขั้นตอนวิธีการปฏิบัติซึ่งแตกต่างกันตามรูปแบบทฤษฎีการปฏิบัติของ Samuel Huntington จากความแตกต่างกันในอุดมการณ์และวิธีการ ตลอดจนการแสวงหาความมีอำนาจ ทำให้โลกคอมมิวนิสต์แตกออกเป็น ๒ ค่ายใหญ่ ๆ ระหว่างค่ายตะวันตก กับ

จากแบบแผนการปฏิบัติทฤษฎีของ Huntington การปฏิวัตรูปแบบตะวันตกมี ๓ ขั้นตอน คือ (๑) การทำลายล้างที่รวดเร็ว การใช้กำลังรุนแรง (๒) การระดมพลส่วนใหญ่ให้เข้าสู่เวทีการเมือง (๓) การสร้างสถาบันการเมืองซึ่งเป็นการปฏิบัติของรัสเซีย พ.ศ. ๒๔๖๐ ส่วนรูปแบบการปฏิบัติของตะวันออกคือ (๑) การสร้างสถาบันการเมืองใหม่ (๒) การทำลายล้างที่รวดเร็วและการใช้กำลังรุนแรง (๓) การระดมพลส่วนใหญ่เข้าสู่เวทีการเมือง เป็นการปฏิบัติประเทศจีน พ.ศ. ๒๔๘๒ ศึกษารายละเอียดจาก Samuel Huntington, Political Order in Changing Societies (New Haven: Yale University Press, 1968 pp. 264 - 274 และขั้นตอนการปฏิบัติของรัสเซีย พ.ศ. ๒๔๖๐ ศึกษาได้จาก เลียวนาร์ต ซามิโร, การเมืองและการปกครองของสหภาพโซเวียต แปลโดย น ชยานุคม (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์รุ่งวัฒนา, ๒๕๑๖) หน้า ๓๐ - ๓๑ การปฏิวัติจีน พ.ศ. ๒๔๘๒ ศึกษารายละเอียดได้จาก วิเชษฐ เพ่งเฉลิม การเมืองเอเซีย ๑ การเมืองการปกครองของสาธารณรัฐประชาชนจีน (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์วิบูลย์กิจ, ๒๕๑๖) หน้า ๑๖ - ๑๗

‘ค่ายตะวันออก’ ดังที่กล่าวแล้วก็ได้สร้างความแตกแยกให้กับการปฏิบัติงานของขบวนการคอมมิวนิสต์ในประเทศไทย เช่นกัน การวิเคราะห์ในตอนต่อ ๆ ไป จะได้นำเอาอุดมการณ์ของ คาร์ล มาร์กซ์, เลนิน, เหมาเจ๋อตุง ในด้านต่าง ๆ มากล่าวไว้ในรายละเอียดพร้อม ๆ กัน ซึ่งให้เห็นได้ว่า พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยได้นำเอาอุดมการณ์เหล่านี้มาปฏิบัติใช้มากน้อยอย่างไร ประสพผลดีและมีอุปสรรคอย่างไร ความขัดแย้งด้านอุดมการณ์ที่เกิดขึ้นจะมีผลกระทบต่อการพัฒนาของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยอย่างไร

แนวความคิดของคาร์ล มาร์กซ์ (Karl Marx)

แนวความคิดของ คาร์ล มาร์กซ์ มีความสำคัญต่อขบวนการคอมมิวนิสต์ทั่วโลก เพราะคาร์ล มาร์กซ์ ได้เสนอหลักการแนวความคิดที่มีระบบและเป็นวิทยาศาสตร์จนสามารถทำให้ผู้รับแนวความคิดและทฤษฎีของมาร์กซ์มาปฏิบัติ โดยขบวนการพรรคคอมมิวนิสต์โซเวียต และพรรคคอมมิวนิสต์จีน

สำหรับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยนั้นรับหลักการของมาร์กซ์ในแง่ทฤษฎี เช่น การนำเอาทฤษฎีวิถุนิยมทางประวัติศาสตร์มาวิเคราะห์สภาพสังคมไทย แต่สำหรับในแง่การปฏิบัตินั้น พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยรับหลักการของมาร์กซ์ที่ประยุกต์โดยเหมาเจ๋อตุงเข้ามาใช้ในขบวนการพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย

ประเทศสังคมนิยมแบ่งออกเป็น ๒ ค่าย ใหญ่ ๆ คือ ค่ายตะวันออกหมายถึงประเทศที่ปกครองด้วยระบบสังคมนิยม และมีประเทศสหภาพโซเวียตเป็นศูนย์กลาง และค่ายตะวันออกหมายถึงประเทศเอเชีย ซึ่งมีสาธารณรัฐประชาชนจีนเป็นศูนย์กลาง โดยภายหลังที่จีนปฏิวัติใหม่ ๆ เหมาเจ๋อตุงต้องการให้ สหภาพโซเวียตเป็นผู้นำขั้วโลกตะวันออก และสาธารณรัฐประชาชนจีนเป็นผู้นำขั้วโลกตะวันออก สมัชชา รั่วจิตร, วิเคราะห์ความขัดแย้งจีน - โซเวียต กับสงครามไม่ประกาศในอินโดจีน (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ยูไนเต็ด)

หลักการแนวความคิดของมาร์กซ์ที่จะเสนอในบทนี้โดยเริ่มจากประวัติโดยสังเขป หลักการปรัชญาลัทธิมาร์กซ์ คือ ปรัชญาไดอาเล็กทิคัล (Dialectical Philosophy) ปรัชญาระบบเศรษฐกิจการเมือง (A System of Political Economy) และปรัชญาวาทะรัฐและการปฏิวัติ (The Theory of the State and Revolution)

คาร์ล เฮนริคซ์ มาร์กซ์ (Karl Heinrich Marx) เกิดเมื่อวันที่ ๕ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๓๖๑ ที่เมืองทริร์ ประเทศเยอรมัน ในครอบครัวนักกฎหมายยิว มาร์กซ์ ได้รับความศึกษาในสาขาวิชากฎหมาย รัฐศาสตร์ ปรัชญา และประวัติศาสตร์ที่มหาวิทยาลัยแห่งกรุงบอนน์ และมหาวิทยาลัยแห่งเฮเนา และได้แต่งงานกับสุภาพสตรีสกุลสูงผู้หนึ่งชื่อ เจนนี่ ฟอน เวสต์ฟาเลน นักปรัชญาผู้ซึ่งมีอิทธิพลต่อมาร์กซ์ได้แก่ เฟรเดอริค เฮเกิล (Friedrich Hegel) ผู้เป็นอาจารย์^๑

มาร์กซ์ของอพยพตัวเองไปอยู่กรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศส ได้ทำงานเป็นบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ Neue Rheinische Zeitung ซึ่งมีจุดมุ่งหมายสนับสนุนการปฏิวัติ บทความที่มาร์กซ์เขียนโจมตีรัฐบาลปรัสเซียในขณะนั้น ทำให้หนังสือพิมพ์ที่มาร์กซ์ทำอยู่ต้องโดนปิด การอพยพของมาร์กซ์ครั้งนี้ทำให้เขาได้พบเพื่อนตายคนหนึ่งคือ เฟรเดอริค เองเงิลส์ (Friedrich Engels) ซึ่งต่อมาได้กลายเป็นเพื่อนตายผู้ให้ความอุปการะแก่มาร์กซ์และครอบครัวอย่างมาก

ผลงานที่โดดเด่นของมาร์กซ์มีอยู่หลายเล่ม ส่วนใหญ่เป็นหนังสือที่เขียนร่วมกับเองเงิลส์^๒

^๑ Julius Katzer, Lenin VI Collected Works Vol. 21 (August 1914 - December 1915) Moscow, 1964, p. 46.

^๒ Ramm Thilo, "Engels, Friedrich," International Encyclopedia

ที่สำคัญคือ ทุน (Capital)^๑ และ ถ้อยแถลงแห่งคอมมิวนิสต์ (Communist Manifesto) นอกจากนี้ก็มีหนังสือ ขบวนการเยอรมัน และ บทวิจารณ์เศรษฐกิจการเมืองเพิ่มเติม ต่อมามาร์กซ์ได้ย้ายจากฝรั่งเศสไปตั้งรกรากที่ประเทศอังกฤษจนกระทั่งสิ้นชีวิตลงในปี พ.ศ. ๒๔๒๖ ขณะที่ดำรงตำแหน่งสมาชิกคณะมนตรีทั่วไปของสมาคมคนงานนานาชาติในกรุงลอนดอน

มาร์กซ์เป็นคนแรกที่น่าเอาความคิดสังคมนิยมสายต่าง ๆ มาประสานกันเข้าเป็นอุดมการณ์คอมมิวนิสต์ยุคใหม่ เขาอาศัยแนวความคิดจากปรัชญาเยอรมัน แนวความคิดการเมืองสังคมนิยมของฝรั่งเศส และพื้นฐานเศรษฐศาสตร์อังกฤษเป็นฐานในการพัฒนาความคิด ทั้งนี้ก็ปรัชญาเยอรมันที่มีอิทธิพลต่อตัวมาร์กซ์อย่างมากคือ เฮเกิล (Hegel) เขายอมรับหลักวิชาวิธีของเฮเกิล และความคิดวัตถุนิยมของลูกวิก ฟอยร์บาค (Ludwig Feuerbach) และสำหรับเศรษฐกิจการเมืองแบบอังกฤษนั้นมาร์กซ์ได้แนวความคิดมาจากอดัมสมิธ (Adam Smith) และเดวิด ริคาร์โด (David Ricardo) ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับทฤษฎีแรงงานและมูลค่าส่วนเกิน และนอกจากนี้ก็มีปรัชญาการเมืองของทั้งอังกฤษและฝรั่งเศส เช่น ลัทธินิยมยูโทเปีย^๒ ของเซอร์โทมัสมัวร์ (Thomas Moore) และเศรษฐกิจสังคมนิยมของแซ็งซิมอง (Saint Simon) ชาลส์ ฟूरีเยร์ (Charles Fourier) และโรเบิร์ตโอเวน (Robert Owen)^๓

มาร์กซ์ได้นำความคิดดังกล่าวมาเสนอใหม่อย่างเป็นระบบและเป็นวิทยาศาสตร์ โดยไ้รวมเข้ากับเฟร์เดอริคเอนเงิลส์ เขียนหนังสือเกี่ยวกับลัทธิคอมมิวนิสต์ชื่อ แถลงการณ์

^๑ Capital มีด้วยกัน ๓ เล่ม ๒ เล่มหลังนี้จัดทำพิมพ์โดยเอนเงิลส์ ภายหลังจากที่มาร์กซ์เสียชีวิตไปแล้ว

^๒ ลัทธินิยม นิตินันท์ชัย, พัฒนาการความคิดที่เป็นวิทยาศาสตร์ (กรุงเทพฯ: นครสาส์นการพิมพ์ ๒๕๒๒) หน้า ๑๕ - ๔๗.

ของคอมมิวนิสต์ชั้นใน พ.ศ. ๒๓๘๑ ซึ่งถือเป็นตำราพื้นฐานของลัทธิคอมมิวนิสต์ในปัจจุบัน มาร์กซ์สรุปว่าปรัชญาลัทธิมาร์กซ์สืบเนื่องมาจากมูลฐานที่พบในเยอรมัน ฝรั่งเศส อังกฤษ สามประการกล่าวคือ^๑

๑. ปรัชญาวิภาษวิธี (Dialectical Philosophy) ของเฮเกิล (Gorge Hegel) ชาวเยอรมัน และลัทธิวัตถุนิยม (Materialism) ของลุดวิกฟอยบัค ชาวเยอรมัน ซึ่งมาร์กซ์นำมาปรับปรุงเป็นแนวปรัชญาใหม่คือลัทธิวัตถุนิยมวิภาษ (Dialectical Materialism) และวัตถุนิยมทางประวัติศาสตร์ (Historical Materialism)

๒. ปรัชญาระบบเศรษฐกิจการเมือง (A System of Political Economy) จากประเทศอังกฤษ ซึ่งมาร์กซ์ได้ดัดแปลงเป็นทฤษฎีมูลค่าแรงงาน (The Labour Theory of Value) และทฤษฎีมูลค่าส่วนเกิน (The Theory of Surplus Value) และผลที่ตามมาจากทฤษฎีทั้งสอง

๓. ปรัชญาวาทวยรัฐและการปฏิวัติ (The Theory of the State and Revolution) จากประเทศฝรั่งเศส

สำหรับปรัชญา ๒ ประการแรกนั้นจะได้อธิบายไว้อย่างสั้น ๆ เพื่อเป็นแนวทางการประกอบการวิเคราะห์เท่านั้น แต่จะเน้นปรัชญาข้อ ๓ ซึ่งว่าด้วยรัฐและการปฏิวัติกันอย่างละเอียด

๑. ปรัชญาวิภาษวิธี (Dialectical Philosophy) วัตถุนิยมวิภาษ (Dialectical Materialism) และวัตถุนิยมทางประวัติศาสตร์ (Historical Materialism)

^๑ Carew Hunt, R.N., The Theory and Practice of Communism

สำหรับความคิดเกี่ยวกับวิชาวิธี (Dialectic) นั้น สามารถสรุปเป็นสาระสำคัญดังนี้คือ^๑

๑. ปรัชญาการณของธรรมชาติทั้งมวลล้วนต่างเกี่ยวข้องกับกัน พึ่งพากัน และมีผลกระทบกระเทือนต่อกันอย่างมีสายสัมพันธ์
๒. ธรรมชาติย่อมอยู่ในสภาพที่เคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงและวิวัฒนาการอยู่เสมอ โดยไม่หยุดนิ่ง มีทั้งสิ่งที่เจริญขึ้นและเสื่อมลง สิ่งที่เกิดขึ้นใหม่และสิ่งที่พินสมัยซึ่งต้องสลายตัวไป
๓. วิธีดำเนินแห่งการเปลี่ยนแปลงจากปริมาณไปสู่การเปลี่ยนแปลงคุณภาพ เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เป็นไปทีละน้อยซึ่งมองไม่เห็น หากเป็นไปอย่างมีกฎเกณฑ์
๔. ธรรมชาติย่อมมีความขัดแย้งภายในคือ มีการต่อสู้ระหว่างสิ่งที่ป็นคู่อริหรือสิ่งที่ตรงกันข้าม ระหว่างของเก่ากับของใหม่ ระหว่างที่เสื่อมกับสิ่งที่เจริญ และระหว่างความก้าวหน้าและถอยหลัง อันเป็นเนื้อหาแห่งการเปลี่ยนแปลงจากปริมาณไปสู่คุณภาพ

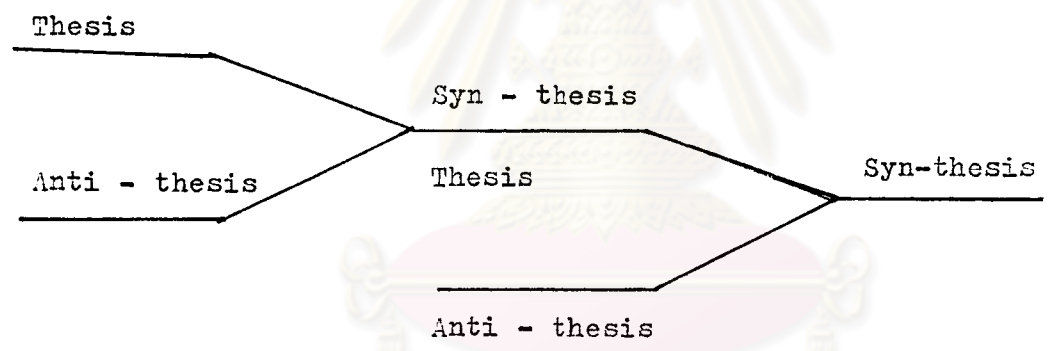
หลักการวิชาวิธี ของเฮเกล นั้นเน้นที่ความคิดหรือจิต เชื่อว่าจะเกิดขึ้นโดยตัวเองไม่อยู่นิ่งกับที่ แต่มีสภาพที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา กฎแห่งการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นจากการขัดแย้ง แบบสร้างสรร ระหว่างสิ่งที่เขาเรียกว่าความขัดแย้งกัน หรือสิ่งตรงกันข้าม จิตของคนเรานั้นอยู่ในสภาพการยอมรับและการปฏิเสธ^๒ ที่เฮเกลให้ความสำคัญกับจิตหรือความคิดนั้น เพราะพระผู้เป็นเจ้ากำหนดความคิด^๓ เพราะฉะนั้นความคิดจึงเป็นสิ่งสูงสุด เฮเกลอธิบายว่าวิวัฒนาการเกิดมาจากความขัดแย้ง (Conflict) ความเป็นมาของประวัติศาสตร์เป็น

^๑ ชัยอนันต์ สมุทวณิช, ประชาธิปไตย สังคมนิยม คอมมิวนิสต์กับการเมืองไทย, พิมพ์ครั้งที่ ๒. (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์พิมพ์เนต ๒๕๒๐), หน้า ๑๔๘. อ้างใน ชำรง บุรณธรรม "ปรัชญาแห่งลัทธิวัตถุนิยม," นิติศาสตร์รับศตวรรษใหม่, ๒๕๐๐, หน้า ๓๔๔-๓๔๖.

^๒ Hans Kelsen, The Political Theory of Bolshevism (California University Press, 1949) pp. 14 - 17.

^๓ Andrew. Hacker. Political Theory (New York: McMillan & Co.

ไปตามขบวนการวิภาษวิธี คือเป็นผลมาจากการปะทะกันสองรูปแบบ หรือความคิด (Idea) สองรูป สถานะใดสถานะหนึ่งจะมี "ความคิด" หรือรูปแบบหนึ่งมีอยู่หรือเป็นอยู่แล้ว เรียกว่า (Thesis) ความคิดเดิมมีอยู่แล้ว ต่อมาคนเราเกิดความคิดใหม่เรียกว่า (Anti-thesis) ทั้งความคิดเก่าและใหม่จะทำปฏิกิริยาผสมผสานกันเกิดเป็นรูปแบบหรือ "ความคิด" ใหม่อีก ชนิดหนึ่งเรียกว่า (Syn-thesis) และกระบวนการวิภาษวิธี นี้จะเกิดขึ้นไปเรื่อย ๆ จนกว่าจะบรรลุถึงขั้นสุดท้ายของประวัติศาสตร์ และกระบวนการนี้เป็นสิ่งหลีกเลี่ยงไม่ได้ เพราะแต่ละความคิดนั้นจะมีเชื้อของการแปรเปลี่ยนติดอยู่ในตัวของมันเอง และการเปลี่ยนรูปแต่ละครั้งนั้นหมายถึงความก้าวหน้าและวิวัฒนาการของประวัติศาสตร์แต่ละขั้นตอน (ดังรูปภาพ)

วัตถุนิยมวิภาษ (Dialectical Materialism) และวัตถุนิยมทางประวัติศาสตร์ (Historical Materialism)

วัตถุนิยมวิภาษและวัตถุนิยมทางประวัติศาสตร์ คือแนวทางความคิดที่มาร์กซ์ใช้วิเคราะห์หาสาเหตุที่แท้จริงของการพัฒนาทางเศรษฐกิจในส่วนที่เกี่ยวข้องกับวิธีการผลิต การแลกเปลี่ยนผลผลิต การแบ่งแยกชนชั้น และการต่อสู้ทางชนชั้นในสังคม^๑

^๑ Friedrich Engels, "On Historical Materialism," in Lewis

๑.๑ วัตถุนิยมวิภาษ เป็นหลักการที่มาร์กซ์ได้รับอิทธิพลจากเฮเกล แต่มีความแตกต่างกันเพราะในเรื่องวัตถุนิยมมาร์กซ์นั้นได้รับอิทธิพลมาจากฟอยบัค (Ludwig A Feuerbach ๒๓๔๗ - ๒๔๑๕) ทำให้แนวความคิดของมาร์กซ์ในเรื่องปรัชญานิยมแตกต่างจากแบบเดิม คือ มาร์กซ์เห็นว่าลัทธิวัตถุนิยมแบบเดิมละเลยที่จะพิจารณาว่าการปฏิบัติของมนุษย์มีความสำคัญ^๑ โดยเฉพาะในการเปลี่ยนแปลงสภาวะแวดล้อม ในทรรศนะของมาร์กซ์ มนุษย์เป็นทั้งผลของสภาพแวดล้อมและเป็นผู้มีศักยภาพที่จะเปลี่ยนสภาพแวดล้อมด้วยการกระทำของเขาเอง มนุษย์เป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติก็จริง แต่ธรรมชาติก็เป็นส่วนหนึ่งของมนุษย์ด้วย^๒ โดยสรุปก็คือความสำคัญกับตัวมนุษย์เป็นอันดับแรก มาร์กซ์เชื่อว่า ประวัติศาสตร์เริ่มที่มนุษย์ แต่มนุษย์ก็ไม่ได้กำหนดประวัติศาสตร์อย่างอิสระเต็มที่ เพราะมนุษย์ยังอยู่ในสภาพแวดล้อมธรรมชาติและสังคม ประวัติศาสตร์มีธรรมชาติเป็นความจริงพื้นฐาน แต่ขณะเดียวกันก็มีการเปลี่ยนแปลงธรรมชาติตามสายธารประวัติศาสตร์ด้วยการกระทำของมนุษย์^๓

---

^๑ฉัตรทิพย์ นาถสุภา ลัทธิเศรษฐกิจการเมือง (กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๑๘), หน้า ๔๔. อ้างใน Karl Marx, Thesis on Feuerbach (1845) โดยเฉพาะ Thesis I, III.

^๒C.J. Arthur, Introduction in The German Ideology, Part One (London: Lawrence and Wishart, 1970), p. 22.

^๓Karl Marx and Frederick Engels, The German Ideology, Part One (London: Lawrence and Wishart, 1970, p. 42, 47, 48 และ สรพพงษ์ ชัยนาม มาร์กซ์และสังคมนิยม (กรุงเทพมหานคร: เคล็ดไทย, ๒๕๑๗), หน้า ๔๒ - ๔๕ และ กุหลาบ สายประดิษฐ์ ปรัชญาของลัทธิมาร์กซิสม์ (เชียงใหม่: แนวร่วมนักศึกษา

๑.๒ วัตถุนิยมทางประวัติศาสตร์ (Historical Materialism)

การวิเคราะห์ประวัติศาสตร์ของมาร์กซ์นั้นเป็นการมองประวัติศาสตร์แบบวัตถุนิยม (The Materialist Conception of History)

สำหรับแนวความคิดเกี่ยวกับ วัตถุนิยมทางประวัติศาสตร์นั้น มาร์กซ์ และเอนเงิลส์ เห็นว่าประวัติศาสตร์เกิดจากมนุษย์เป็นผู้สร้าง และเนื่องจากมนุษย์จำเป็นต้องยังชีพด้วยปัจจัยทางวัตถุ เช่น อาหาร ที่อยู่อาศัย เสื้อผ้า และอื่น ๆ อีก ฉะนั้นประวัติศาสตร์แรกเริ่มของมนุษย์ก็คือความพยายามที่จะผลิตวัตถุเพื่อสนองความต้องการของตนเอง ต่อมาเมื่อความต้องการทางวัตถุมีเพิ่มขึ้น มนุษย์ก็เริ่มมีความสัมพันธ์ทางสังคมซึ่งกันและกัน และรวมกันเป็นพลังการผลิต (Productive Forces) กำหนดลักษณะของสังคมขึ้นมา^๑ และตามความเชื่อของมาร์กซ์นั้นถือว่าวัตถุหรือการเศรษฐกิจเป็นรากฐานสำคัญ ซึ่งกำหนดโครงสร้างของสังคมแต่ละสังคม

ในทรรศนะของมาร์กซ์นั้น "รูปแบบหนึ่งของสังคมเปลี่ยนไปสู่อีกรูปหนึ่งนั้น ไม่ใช่เพราะว่าคนต้องการที่จะใช้ชีวิตให้ฉีกแฉกออกไป หากเป็นเพราะเขาคนพบวิธีการผลิตใหม่ ๆ ที่จะสนองความต้องการเก่าแก่ของเขา"^๒ เมื่อสัมพันธ์ภาพของคนในสังคมกำหนดมาจากความต้องการทางวัตถุ บุคคลแต่ละคนย่อมมีวัตถุไม่เท่ากัน เพราะแต่ละคนมีกำลังและความสามารถต่างกัน มาร์กซ์และเอนเงิลส์กล่าวว่าใครก็ตามที่เป็นเจ้าของเครื่องมือการผลิต ผู้นั้นหรือบุคคลนั้นก็จะเป็นผู้มีอำนาจ กำหนดกฎหมาย แบบการปกครอง ความสัมพันธ์ทาง

^๑Karl Marx and Friedrich Engels, "The German Ideology," Marx and Engels: Basic Writing on Politics and Philosophy, ed. Lewis S. Feuer (Glasgow: Willism Collins Sons & Co., Ltd., 1969), p. 292.

^๒Lindsay, Karl Marx's Capital, (London: Oxford University

เศรษฐกิจ ศาสนา และวัฒนธรรมของสังคม

มาร์กซ์ให้ความสำคัญกับรูปแบบทางเศรษฐกิจ และถือว่าเทคนิคการผลิต (Mode of Production)^๑ เป็นเอกลักษณ์ที่ทำให้สังคมแตกต่างกัน ส่วนปัจจัยอื่น เช่น ศีลธรรมของสังคมก็คือ วัฒนธรรมความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เหล่านี้คือส่วนเสริมแต่งและสืบเนื่องมาจากเทคนิคการผลิตของสังคมทั้งสิ้น

จากหลักการดังกล่าวมาร์กซ์อธิบายว่าสังคมมีวิวัฒนาการ ๕ ยุค ดังนี้คือ^๒

๑. สังคมดั้งเดิม (Primitive Society) คือยุคชุมชนบรรพกาล เป็นยุคคอมมิวนิสต์สมัยแรกในสังคม ไม่มีกรรมสิทธิ์ทรัพย์สินส่วนบุคคล ปัจจัยการผลิตเป็นของชุมชน ความรู้สึกเป็นเจ้าของจะไม่มี เป็นสังคมที่ยังไม่มีชนชั้น จึงไม่มีการชู้ครีต^๓ ทุกคนอยู่อย่างสงบ

๒. ยุคสังคมทาส (Slavery Society) การทำมาหากินเป็นแบบเกษตร ทาสเป็นผู้นั่งมือทำงาน แต่ผลิตผลตกเป็นของเจ้าของทาส ทาสมีฐานะเป็นเพียงผู้รับใช้เจ้านาย มาร์กซ์ถือว่าระยะนี้เป็นยุคเสื่อมและพินาศแห่งจักรวรรดิโรมัน แล้วเกิดระบบศักดินาขึ้นมาแทน

๓. ยุคสังคมศักดินา (Feudal Society) การผลิตกระทำโดยชนชั้นไพร่

^๑ ตะวันชาย ชุมสาย ณ อยุธยา, "แนวความคิดความลัทธิมาร์กซิสต์ที่สำคัญ ๆ" นาวาว่าควยลัทธิสังคมนิยม, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์พิมพ์เศศ, ๒๕๑๗), หน้า ๑๓๓.

^๒ ชารินทร์ กรัยวิเชียร, การไขความหมายป้องกันคอมมิวนิสต์ พิมพ์ครั้งที่ ๔ (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๑๗), หน้า ๑๓.

^๓ Institute of the Academy of Science of the USSR, Political Economy (London: Lawrence and Wishart, 1957), pp. 3 - 16.

^๔ ชารินทร์ กรัยวิเชียร, การไขความหมายป้องกันคอมมิวนิสต์ หน้า ๑๓

โดยไพร่จะต้องถูกเกณฑ์แรงงานมาทำงาน ส่วนผลผลิตตกเป็นของชนชั้นเจ้าขุนมูลนาย นอกจากนั้นไพร่ยังต้องปฏิบัติตามพันธะที่เจ้าของที่ดินกำหนด^๑ บุคนี้เริ่มมีการผลิตสินค้าที่ไม่ใช่สินค้าคานเกษตรกรรม คือการผลิตสินค้าหัตถกรรม

๔. ระบบทุนนิยม (Capitalist System) ความสัมพันธ์ในการผลิตระบบทุนนิยมคือ กรรมสิทธิ์ส่วนตัวของนายทุนในปัจจุบันการผลิต กรรมกรไม่มีกรรมสิทธิ์ในปัจจุบันการผลิต เปิดโอกาสให้มีการพัฒนาของกำลังผลิตด้วยเครื่องจักรขนาดใหญ่ อาศัยกำลังธรรมชาติใช้วิทยาศาสตร์มาประยุกต์อย่างกว้างขวาง การแบ่งงานของลัทธิทุนนิยมไม่จำกัดอยู่เฉพาะภายในประเทศเท่านั้น แต่ยังขยายไประหว่างประเทศอีกด้วย เกิดตลาดโลก เกิดระบบเศรษฐกิจโลก

การเปลี่ยนแปลงแบบแผนของการผลิตนำมาสู่การเปลี่ยนแปลงในชีวิตของสังคมเช่นกัน ชนชั้นปฏิภักษ์ในสังคมคือพวกนายทุนกับกรรมกร ซึ่งเป็นไปในรูปการกกดค่าจ้างแรงงานเอามูลค่าส่วนเกิน (Surplus Value) ของแรงงานไปเป็นของนายทุน มาร์กซเชื่อว่าการแสวงหาผลกำไรให้ไ้มากที่สุดของนายทุน และความก้าวหน้าในวิธีการผลิตมีมากเท่าไร จำนวนคนว่างงานก็จะทวีขึ้นเป็นเงาตามตัว^๒ กรรมกรมีความเคียดแค้นขนาดหนัก และกรรมกรได้ทำการโค่นล้มอำนาจชนชั้นนายทุน สร้างความสัมพันธ์ในการผลิตออกมาเป็นระบบสังคมนิยม

๕. ระบบสังคมนิยม (Socialist System) ตั้งอยู่บนรากฐานกรรมสิทธิ์ร่วมกันในปัจจุบันการผลิต ไม่มีกรรมสิทธิ์เอกชนในปัจจุบันการผลิต ความสัมพันธ์ในการผลิตจึงเป็นแบบผู้ถือกรรมสิทธิ์ร่วมกัน แต่แตกต่างกับระบบชุมชนบรรพกาลซึ่งเกิดขึ้นจากกำลังผลิตค่า

^๑Institute of Economics of the Academy of Science of the USSR Political Economy pp. 17 - 34.

^๒สุชุม นวลสกุล (คณะ) ทฤษฎีการเมืองนวลสมัย (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์

สังคมนิยมเกิดจากกำลังการผลิตสูง และก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสังคมทุก ๆ ด้าน เช่น กัน ในทรศนะของมาร์กซการปฏิวัติจำเป็นต้องเกิดขึ้นแน่นอน สุดแต่ว่าจะช้าหรือเร็วเท่านั้น ซึ่งคาร์ล มาร์กซ ใช้คำว่า "The Inevitability of History" ถ้าหากรอไว้เนิ่น นานเท่าไรประชาชนก็ต้องเผชิญกับความทุกข์ทรมานต่อไปเท่านั้น^๑

ตามทฤษฎีของมาร์กซประวัติศาสตร์เศรษฐกิจจะดำเนินไปเช่นนี้ตามลำดับต่อเนื่อง กันจนกระทั่งถึงขั้นที่เรียกว่า The Absolute หรือยุคอันเป็นที่สุดของสิ่งทั้งปวงนั้น ความ ชัดแย้งทางเศรษฐกิจมีน้อยมาก จนไม่มีทางจะเกิดการปฏิวัติในการเปลี่ยนแปลงยุคใดเลย^๒

๒. แนวความคิดของมาร์กซเกี่ยวกับระบบเศรษฐกิจการเมือง (A System of Political Economy) ซึ่งประกอบด้วยทฤษฎีมูลค่าแรงงาน และทฤษฎีมูลค่าส่วนเกิน

ทฤษฎีมูลค่าแรงงานของมาร์กซมีไม่ไช่ของใหม่ เพราะได้แนวความคิดมาจาก ริคาร์โด (Ricardo) และปรูคอง (Proudhon)^๓ มาร์กซเชื่อว่ามูลค่าแลกเปลี่ยนหรือ มูลค่าของสินค้าหนึ่ง ๆ กำหนดขึ้นจากจำนวนของแรงงานที่ใช้ในการผลิต ฉะนั้นแรงงานเท่านั้น

^๑ชานินทร์ กรัยวิเชียร, การไขกุญหมายป้องกันคอมมิวนิสต์, หน้า ๑๒.

^๒เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๒.

^๓หลักการทฤษฎีมูลค่าแรงงานในหนังสือเรื่อง "หลักเศรษฐกิจการเมือง" (Principles of Political Economy) ของริคาร์โด กล่าวว่า "มูลค่าของสินค้านั้น ขึ้นอยู่กับปริมาณของแรงงานที่จำเป็นสำคัญในการกำหนดมูลค่าการแลกเปลี่ยนสินค้า จึงได้แก่ คุณประโยชน์ (Utility) ความหายาก (Scarcity) และมูลค่าของแรงงาน (Labour Cost) คุรายละเอียดยใน รัชอนันต์ สมุทวณิช, ประชาธิปไตย สังคมนิยมคอมมิวนิสต์

ที่เป็นเครื่องวัดมูลค่าที่สมบูรณ์ มาร์กซ์ได้วิเคราะห์ระบบนายทุนในหนังสือ Capital ว่า แรงงานจะทำการผลิตสินค้าใดต่อรวมกับปัจจัยการผลิต พวกกรรมกรจึงต้องขอเช่าทำงานกับ นายทุนคือขอขายพลังงาน (Labour Power) ให้กับนายทุนเท่านั้น ด้วยบุคคลเองยังคงเป็น อิสระไม่ใช่ทาส แต่ในระบบทุนนิยมนี้นายทุนต้องการกำไรให้มากที่สุด จึงต้องพยายามลด ราคาทุนให้น้อยลง และเนื่องจากค่าจ้างแรงงานเป็นต้นทุนจำนวนหนึ่งซึ่งเปลี่ยนแปลงขึ้นลงได้ ผลิตภัณราคาวัตถุดิบหรือทรัพยากรซึ่งเป็นต้นทุนที่คงที่ จำเป็นต้องซื้อและไม่อาจกรราคาได้ นายทุน จึงหันมาก่ออัตราค่าแรงงานของกรรมกรให้ต่ำที่สุดหรือเอาโรคเอาเปรียบด้วยการเพิ่มชั่วโมง ทำงานเพื่อลดต้นทุน เมื่อนายทุนหักส่วนของสินค้าที่ต้องจ่ายเป็นค่าพลังแรงงานแล้วเขายังเหลือ สินค้าอีกส่วนหนึ่ง มูลค่าของแรงงานส่วนเกินทำให้เกิดมูลค่าส่วนเกิน (Surplus Values)^๒ ซึ่งนายทุนผู้ได้รับมูลค่าส่วนเกินไม่เคยแบ่งให้แกกรรมกรเลยแม้แต่น้อย พวกผู้ใช้แรงงานก็จะ ไกลค่าแรงที่พออยู่พอกินเท่านั้น

^๑ดูรายละเอียดใน เอ็ม เจ ฮาร์มอน, ความคิดทางการเมืองจากเพลโตถึง ปัจจุบัน, พิมพ์ครั้งที่ ๒, เสน่ห์ จามริก แปล, (นครหลวงฯ: ร.พ.มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๑๕), หน้า ๕๖๓.

^๒ดูรายละเอียดจากบางตอนของ Karl Marx Capital Vol 1-III (New York: International Publishers, 1973; and Leo Strauss, Joseph Cropsey, History of Political Philosophy (Chicago: Rand McNally 1966), pp. 697 - 722 ภาษาไทย. วี.ไอ.เลนิน (เขียน) คาร์ล มาร์กซ์ พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: ชัยวัฒนาการพิมพ์, ๒๕๑๓), หน้า ๓๒ - ๕๐. และ วี.ไอ.เลนิน (เขียน) ฐานะทางประวัติศาสตร์ของลัทธิมาร์กซ์ พิมพ์ครั้งที่ ๒ (กรุงเทพมหานคร: อักษรไทยการพิมพ์, ๒๕๒๓), หน้า ๓๘ - ๖๐.

^๓เออร์เนสต์ มันทเกล, ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์มาร์กซ์, อ่าไฟ รุงอรูน แปล,

มาร์กซ์ยังโจมตีระบบนายทุนต่อไปอีกว่า ไม่มีสังคมยุคใดจะเลวร้ายเท่ากับผู้ทุนนิยม เพราะผู้ใช้แรงงานถูกใช้เยี่ยงทาสแต่ไร้ทรัพย์สิน ส่วนชนกลุ่มน้อยที่ไม่คอยใครทำอะไรกลับมีความมั่งคั่งร่ำรวย และผูกขาดหรือครอบครองอำนาจการเมืองและทรัพย์สินส่วนใหญ่ของสังคม จากความแตกต่างของชนชั้นในสังคมเช่นนี้ มาร์กซ์เชื่อว่าการปฏิวัติของชนชั้นกรรมาชีพจะต้องเกิดขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ทั้งนี้เนื่องจากว่ายิ่งระบบนายทุนมีการพัฒนาไปมากเท่าใด ชนชั้นผู้ใช้แรงงานก็จะมีจำนวนเพิ่มขึ้น และยิ่งนายทุนสร้างความกดขี่มากขึ้นเท่าใดชนชั้นผู้ถูกกดขี่ก็จะรวมตัวกันเป็นพลังปฏิวัติที่ผืนดิน เปลี่ยนแปลงระบบ "ทรัพย์สินเอกชน" มาเป็นทรัพย์สินของสังคมในที่สุด^๑

๓. ทฤษฎีของมาร์กซ์และเอนเงิลส์ว่าด้วยรัฐและการปฏิวัติ (The Theory of the State and Revolution) ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของความขัดแย้งอุดมการณ์ของสมาชิกของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยในเวลาต่อมา ซึ่งจะกล่าวถึงในตอนต่อ ๆ ไป

ความคิดของมาร์กซ์ในเรื่องรัฐปรากฏชัดเจนในหนังสือว่าด้วย "จุดกำเนิดของครอบครัว ทรัพย์สินสมบัติ และรัฐ" The Origin of the Family, Private Property and the State มาร์กซ์และเอนเงิลส์^๒ กล่าวยืนยันว่ารัฐไม่ใช่อำนาจที่มาจากนอกสังคม และรัฐมิใช่เป็นสถาบันที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ แต่จะก่อตัวขึ้นมาต่อเมื่อ "สังคมแตกแยก มีความขัดแย้งกันชนิดที่ไม่อาจประนีประนอมได้ และสังคมไร้อำนาจที่จะปิดเป่าสถานการณ์นี้ได้"

^๑Karl Marx Capital, "A Critique of Political Economy," in Lewis S. Feuer, (Ed.) Marx and Engels..., p. 208.

^๒ดูรายละเอียดใน ฉัตรทิพย์ นาถสุภา, ลัทธิเศรษฐกิจการเมือง, อ้างใน Eriederich Engels "The Origin of the Family, Private Property, and the State" Selected Works (Moscow: Progress Publishers; 1970),

และใน The Communist Manifesto^๑ ประกาศว่ารัฐเป็น "คณะกรรมการบริหารของพวกนายทุน"^๒ จากการตีความในข้างต้นแสดงว่ารัฐเกิดขึ้นเพื่อที่จะยุติการขัดแย้งต่อสู้ระหว่างชนชั้น รัฐจึงเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากภายในสังคมเอง แต่เมื่อเกิดขึ้นแล้วก็ปรากฏว่ากลับเป็นนายของสังคม เป็นของแปลกปลอมและเป็นศัตรูของสังคม เพราะรัฐที่เกิดขึ้นของชนชั้นที่มีอำนาจทางเศรษฐกิจสูงสุดเสมอ และโดยการไขกลไกของรัฐชนชั้นนี้จะกลายเป็นชนชั้นที่มีอำนาจทางการเมืองสูงสุดควย จากประวัติศาสตร์ของสังคมที่ผ่านมาก็คือประวัติศาสตร์ของการต่อสู้ระหว่างชนชั้น^๓ และถือว่ารัฐเป็นสิ่งที่ชั่วร้ายเพราะรัฐเป็นผลผลิตของชนชั้นและมีไว้สำหรับเป็นเครื่องมือในการกดขี่ชนชั้นที่ถูกขูดรีดไม่ให้เงยขึ้นมาได้ และรัฐสมัยใหม่ก็คือเครื่องมือของนายทุนไขกลไกพวกกรรมกร

นอกจากนี้ มาร์กซ์ และเอนเงิลส์ ได้กล่าวเพิ่มเติมว่าแม้รัฐประชาธิปไตยปัจจุบันก็เป็นเครื่องมือของนายทุน เพราะในรัฐประชาธิปไตยความมั่งคั่ง ความเป็นเจ้าของทรัพย์สินสมบัติจะทำให้มีอำนาจทางการเมืองควยแน่นอน ตามความคิดของมาร์กซ์ลัทธิรัฐจึงไม่ใช่สถาบันที่เป็นกลางที่จะคอยประนีประนอมความขัดแย้งในสังคมตามความคิดของพวกเขาเสรีนิยม แต่เป็นสถาบันของชนชั้นเจ้าของปัจจัยการผลิตเพื่อปราบปรามการต่อสู้ขัดแย้งของผู้ใช้แรงงาน^๔

^๑ Karl Marx The Communist Manifesto Gateway (Edition), (Chicago: Henry Regnery, Co, 1965) pp. 11 - 72 และ เค.มาร์กซ์, เอน.เอนเงิลส์, แถลงการณ์พรรคคอมมิวนิสต์. (ฉบับแปล) (กรุงเทพมหานคร: เจริญวิทย์การพิมพ์, ๒๕๑๘).

^๒ Ibid p. 18.

^๓ Karl Marx and Frederick Engels, The Communist Manifesto, p. 13.

^๔ Frederick Engels, "The Origin of the Family, Private

การเมืองในระยะ นายทุนจึงมีสภาพเป็นการต่อสู้ที่ชนชั้นกรรมาชีพพยายามแย่งชิงอำนาจจากชนชั้นนายทุน ชนชั้นนายทุนจะพยายามรักษาสถานะของตัว ไซ้สถาบันรัฐอันหมายถึงอำนาจทหาร ตำรวจ เป็นเครื่องมือ ในกรณีเช่นนี้การไซ้กำลังเพื่อเปลี่ยนแปลงจึงหลีกเลี่ยงไม่ได้ กล่าวไควว่าการต่อสู้เป็นสิ่งจำเป็น ชนชั้นกรรมาชีพจะต่อสู้เพื่อให้เกิดระบบสังคมที่ปราศจากชนชั้นมาร์กซ์ไควระยะยาวระยะหลังการปฏิวัติอันเป็นระยะต่อเนื่องระหว่างระบบนายทุนกับระบบคอมมิวนิสต์ ระบบเศรษฐกิจการเมืองจะเป็นระบบเผด็จการปฏิวัติของชนชั้นกรรมาชีพ (The Revolutionary Dictatorship of the Proletariat)^๑

การปฏิวัติของชนชั้นกรรมาชีพ (The Revolutionary Dictatorship of the Proletariat)

มาร์กซ์เชื่อว่าการปฏิวัติจะเกิดขึ้นเฉพาะในสังคมที่มีวิธีการผลิตหรือการอุตสาหกรรมเจริญสูงมาก (Advanced Industry)^๒ ที่ละประเทศ ๆ ทิศต่อกันไป และการปฏิวัติของชนชั้นกรรมาชีพนี้จะเกิดขึ้นโดยพลังของกรรมกรเท่านั้น และจะเกิดขึ้นเองโดยธรรมชาติ ไม่จำเป็นต้องมีใครมาแนะนำ โดยมาร์กซ์กล่าวว่าการพัฒนาอุตสาหกรรมถึงจุด

---

^๑Karl Marx, "Critique of the Gotha Programme," Selected Works, p. 327. และ (ไม่ปรากฏผู้แต่ง) หลักและการปฏิบัติของลัทธิคอมมิวนิสต์ (พระนคร: โรงพิมพ์อัคร ๒๔๔๗), หน้า ๑๗ - ๒๒.

^๒Swearingen, Rodger, The World of Communism (Boston: Houghton Mifflin Co. 1962) p. 13.

^๓Marx and Engels, "Manifesto of the Communist Party," Hensal, (Ed.), The Soviet Crucible, p. 37.

สุดท้ายก็นำให้คนว่างงานมากขึ้น สังคมมีการแบ่งชนชั้นเด่นชัด ชนชั้นกรรมาชีพจะต้องทำการปฏิวัติ เพราะชนชั้นกรรมาชีพคือผลิตผลของระบบอุตสาหกรรมโดยตรง และชนชั้นกรรมาชีพเป็นชนชั้นผู้ยากไร้ทรัพย์สินสมบัติ ไม่มีอะไรจะต้องปกป้องรักษา ฉะนั้นถ้าชนชั้นกรรมาชีพจะปลดปล่อยตัวเองสิ่งเดียวจะกระทำคือ การปฏิวัติโค่นล้มระบบนายทุน โดยยึดอำนาจทางการเมืองทำลายระบบกรรมสิทธิ์ควบคุมปัจจัยการผลิตทั้งหมด มาร์กซกล่าวว่า "การปฏิวัตินี้ชนชั้นกรรมาชีพจะไม่สูญเสียอะไรเลยนอกจากโซ่ตรวนของความทุกข์ยาก และสิ่งที่ชนชั้นกรรมาชีพจะได้รับก็คือโลกทั้งโลก"^๒

การปฏิวัติแม้ว่าจะใช้วิธีการที่รุนแรง แต่มาร์กซ์เห็นว่าเป็นสิ่งที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ การเปลี่ยนระบบโครงสร้างของสังคมจำเป็นต้องใช้พลังรุนแรงเท่านั้น เพราะบรรดานายทุนจะต่อต้านการเปลี่ยนแปลงและไม่ยอมสละสิ่งที่มีอำนาจผลประโยชน์ให้กับเขาอย่างง่าย ๆ อย่างไรก็ตามจากผลงานระยะหลัง ๆ ของเขา เช่น A Contribution to the Critique of Political Economy (1859) มาร์กซ์ยอมรับว่าการเปลี่ยนแปลงสังคมจากระบบทุนนิยมไปสู่สังคมนิยมในบางประเทศอาจจะทำได้โดยวิถีทางแห่งสันติ และได้ยกตัวอย่างสหรัฐอเมริกาและอังกฤษซึ่งใช้หลักการเสียงข้างมาก (Majority Rule) ในการปกครองประเทศ^๓ อย่างไรก็ตามโดยทั่วไปแล้วมาร์กซ์เชื่อมั่นว่าการปฏิวัติอย่างรุนแรงเท่านั้นจึงจะสามารถสนองอุดมการณ์ของชนชั้นกรรมาชีพให้ได้ผลสำเร็จ

^๑Ibid pp. 41 - 45.

^๒Ibid 82.

^๓ดูรายละเอียดใน ชัยอนันต์ สมุทวณิช, ประชาธิปไตย สังคมนิยม คอมมิวนิสต์กับการเมืองไทย, หน้า ๑๖๕ - ๑๖๖ และใน Karl Marx, "The Class Struggles in France, 1848 to 1850," and "The Eighteenth Brumaire of Louis

สรุปพรรคชนของมาร์กซ์เกี่ยวกับปัจจัยการปฏิวัติของชนชั้นกรรมาชีพได้ดังนี้ สังคมมีความเจริญทางอุตสาหกรรมสูงสุด เกิดเศรษฐกิจตกต่ำเป็นระยะยาว เป็นเหตุให้ชนชั้นกรรมาชีพประสบความลำบากในการดำรงชีวิต และชนชั้นกรรมาชีพที่มีความสำคัญในชนชั้น จะสร้างพลังของกลุมเพื่อทำการปฏิวัติ

ถ้าชนชั้นกรรมาชีพประสบความสำเร็จในการปฏิวัติยึดอำนาจการปกครองรัฐ และสามารถสร้าง "ระบบเผด็จการโดยชนชั้นกรรมาชีพ" ให้ได้รัฐบาลใหม่จะหันมาใช้แผนเศรษฐกิจสังคมนิยมด้วยการยึดเอาเครื่องมือการผลิตทั้งเครื่องจักรกลและโรงงานอุตสาหกรรมมาเป็นของรัฐ ทั้งที่ดินที่ใช้ทำการเกษตรด้วย "เผด็จการประเภทนี้จะมีรัฐสภาของแรงงาน... ข้าราชการฝ่ายบริหารของรัฐบาลกรรมาชีพจะมาจากชนชั้นแรงงาน และได้รับค่าตอบแทนไม่มากไปกว่ากรรมกรตามโรงงานอุตสาหกรรมต่าง ๆ" รัฐบาลจะตั้งดำเนินนโยบายที่จะนำสังคมไปสู่จุดหมายปลายทางคือความเป็นคอมมิวนิสต์ โดยแบ่งโครงการออกเป็นขั้นตอนการปฏิบัติงานดังนี้

๑. ยกเลิกกรรมสิทธิ์ที่ดินและใช้วิธีการให้เช่าเพื่อนำรายได้มาใช้ในจุดประสงค์ของสาธารณะ

๒. เก็บภาษีตามระบบก้าวหน้า (Progressive Income Tax)
๓. ลดเลิกสิทธิในการรับมรดก
๔. โอนทรัพย์สินของผู้อยู่อพยพและกบฏมาเป็นของรัฐ
๕. รัฐควบคุมและผูกขาดในเรื่องการให้สินเชื่อ (Credit) ต่าง ๆ
๖. รัฐควบคุมและเป็นเจ้าของกิจการขนส่งและคมนาคม
๗. รัฐควบคุมและอำนวยความสะดวกในเรื่องการผลิตและการปรับปรุงทางเกษตรกรรม

๘. ควรมีการบังคับให้ทุกคนทำงานและตั้ง "กองทัพอุตสาหกรรม" ขึ้นเพื่อใช้ทำงานเฉพาะอย่างยิ่งในเกษตรกรรม

๙. รวมอุตสาหกรรมการเกษตรและอุตสาหกรรมโรงงานต่าง ๆ เข้าไว้ด้วยกัน
๑๐. กำจัดการไร้แรงงานผู้เยาว์และให้การศึกษาเป็นไปในรูปรัฐสวัสดิการ^๑

การให้ชนชั้นกรรมาชีพซึ่งเป็นประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศทำการปกครองประเทศ ในรูปแบบการปกครองสังคมนิยมหรือรัฐบาลของชนชั้นกรรมาชีพนั้น มีประโยชน์แก่ประเทศที่มีพลเมืองมาก ทรัพยากรธรรมชาติมีจำกัดไม่เพียงพอแก่การบริโภคของประชาชนในประเทศ จึงเป็นหน้าที่ของรัฐที่จะต้องควบคุมทรัพยากรธรรมชาติและทรัพยากรทางการเมือง^๒ และรัฐทำหน้าที่แจกจ่ายให้ประชาชนอย่างทั่วหน้ากัน

ทฤษฎีของคาร์ล มาร์กซ ได้รับการยอมรับให้เป็น Grand Theory จัดเป็นการวิจัยเบื้องต้น^๓ ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการแสวงหาข้อเท็จจริงพื้นฐาน คือเป็นความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ เพราะว่ามีเลนินและเหมา เจ๋อตงทั้งสองท่านได้นำทฤษฎีมาร์กซิสม์ไปทดสอบโดย

^๑Ibid., p. 25.

^๒Robert Dahl โลกกล่าววาททรัพยากรทางการเมือง (Political Resources) คือเงิน (Money) ข่าวสาร (Information) อาหาร (Food) การเงิน (Jobs) มิตรภาพ (Friendship) ฐานะทางสังคม (Social Standing) สิทธิในการออกกฎหมาย (The Right to Make Laws) และอื่น ๆ คุรายละเอียดใน Dahl, Robert A, Modern Political Analysis, Foundations of Modern Political Science (New Delhi: Printice Hall of India 1975), pp.37-53.

^๓สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ และ บุญธรรม กิจปริคานวิสุทธิ์, ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์, (กรุงเทพฯ: คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล),

การปฏิวัติ^๑ ในประเทศสหภาพโซเวียตและประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน แต่หลักการต่าง ๆ ที่เลนินและเหมาเจ๋อตุงนำไปใช้นั้นมีการตีความกันแตกต่างกันออกไปตามสภาพปัญหาสังคมซึ่งแตกต่างกันโดยสิ้นเชิง เลนินจึงเป็นผู้แปลคำสอนของมาร์กซ์ในลักษณะ "เสริมสร้าง" และนำมาใช้ปฏิบัติโดยปรับให้เข้ากับภาวะการของรัสเซีย ซึ่งหลักการของเลนินเมื่อเปรียบเทียบกับหลักการของมาร์กซ์ในชั้นพื้นฐานแล้วจะไม่แตกต่างกันมากนัก ที่เห็นได้ชัดก็คือแนวความคิดที่มาร์กซ์คาดการณ์คือสภาพการณ์ที่ประสพในประเทศตะวันตกที่เป็นสังคมอุตสาหกรรมที่มีความเจริญสูงสุดมาใช้ทำนายเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในประเทศที่มีขั้นตอนของการพัฒนาแตกต่างกัน จึงทำให้คำทำนายของมาร์กซ์ในเรื่องการปฏิวัติทางสังคม ไม่อาจเป็นจริงได้ในสังคมกึ่งพัฒนาอย่างรัสเซียในขณะนั้น

ต่อไปจะได้นำเสนออุดมการณ์และทฤษฎีสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ที่เสนอไว้โดยเลนินซึ่งเป็นนักปฏิวัติคนแรกของโลกที่สามารถนำทฤษฎีของมาร์กซ์ไปปฏิบัติได้จนเกิดความสำเร็จ จึงได้นำประวัติความเป็นมาเพื่อประกอบการวิเคราะห์ และได้เสนอสาระสำคัญ ๆ ของแนวความคิดทั้งนี้คือ ทฤษฎีว่าด้วยการเผด็จการของชนชั้นกรรมาชีพ, ทฤษฎีว่าด้วยพรรค, ทฤษฎียุทธศาสตร์และยุทธวิธีของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย

แนวความคิดของนิโคลาส เลนิน (Nicolai Lenin)

นิโคลาส เลนิน (Nicolai Lenin) หรือวลาดีมีร์ อุลยานอฟ (Vladimir Ilyich Ulyanov) เกิดเมื่อ ๒๒ เมษายน พ.ศ. ๒๔๑๓ ที่เมืองซิมเบออสก์ (Simbirsk)^๒ ในกลางของประเทศรัสเซีย บิดาเป็นผู้ตรวจราชการการศึกษา มารดาเป็นครู เลนินมีพี่น้อง

^๑Richard S. Rudner, Philosophy of Social Sciences (Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice-Hall, 1966) p. 10.

^๒V.I. Lenin and G. Golekov Lenin life and work (New Delhi:

๕ คน ล้วนแต่เป็นนักปฏิวัติทั้งสิ้น พี่ชายชื่ออเล็กซานเตอร์ (Alexander) ถูกประหารชีวิต
 ฐานพยายามลอบปลงพระชนม์พระเจ้าซาร์อเล็กซานเตอร์ที่ ๑ แห่งรัสเซีย เมื่อเขาอายุ
 เลนินเป็นเด็กฉลาด เลนินเคยเข้าเรียนในมหาวิทยาลัยกาซาน (Kazan) แต่ถูกไล่ออก
 เนื่องจากเข้าร่วมวงการปฏิวัติ ต่อมาได้รับการศึกษาที่มหาวิทยาลัยแห่งเซนต์ปีเตอร์สเบิร์ก
 (University of St. Petersburg) (ปัจจุบันเป็นเมืองเลนินกราด) เลนินเก่งทาง
 วิชากฎหมายมาก ขณะเดียวกันก็ศึกษาคำราชาศัพท์ของมาร์กซ์ ชีวิตของเลนินเต็มไปด้วยการ
 ทอสูรเพื่อการปฏิวัติแห่งชนชั้นกรรมาชีพตามอุดมการณ์ (Ideology) มาร์กซิสต์ เลนินได้ร่วม
 งานในขบวนการโคตินเพื่อล้มล้างรัฐบาลของพระเจ้าซาร์ของรัสเซียอยู่เสมอ เคยถูกจับกุมกัก
 ขังและเนรเทศออกจากรัสเซีย เลนินมีโอกาสดีเมื่อได้ร่วมงานกับพรรคสังคมนิยมประชาธิปไตย
 (Social Democrat) ซึ่งเป็นพรรคการเมืองนอกกฎหมายของกลุ่มมาร์กซิสต์ นำโดย
 เปลกันอฟ (Plekhanov) ภายหลังเกิดการแตกแยกภายในพรรคเลนินเป็นผู้นำกลุ่มบอล-
 เชวิค (Bolshevik) ซึ่งต่อมาประสพจังหวะดีโอกาสเป็นผู้นำของการปกครองรัสเซีย
 ภายหลังมหาปฏิวัติสังคมนิยม เมื่อวันที่ ๒๕ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๖๐^๒ เลนินได้เขียนหนังสือ
 หลายเล่มด้วยกัน เล่มที่สำคัญ ๆ ที่เผยแพร่พรรคคณะกรรมการเมืองการปกครองของเขาคือ
"อะไรคือสิ่งที่ต้องกระทำ" (What is to be Done) สำหรับผลงานชิ้นสำคัญที่สุดก็คือ
กลยุทธ์สองประการของสังคมนิยมประชาธิปไตยในการปฏิวัติแห่งประชาธิปไตย (Two Tactics

^๑ Ibid, p. 14.

^๒ V. Lenin and G. Colekov, Lenin Life and Work p. 67 พิมพ์
 คำไท, ประวัติพรรคบอลเชวิค ๑๘๘๓ - ๑๙๑๘ เล่ม ๑ (กรุงเทพมหานคร: รุ่งเรืองศิลป์
 การพิมพ์ ๒๕๒๓) หน้า ๔๑๐ - ๔๒๓ เลียวนาร์ค ซามิโร, การเมืองและการปกครองของ
 สหภาพโซเวียต แปลโดย น. ชนานนท์ (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์รุ่งวัฒนา ๒๕๑๖), หน้า
 ๓๖ - ๔๖ และ นันทา โชติกะพุกะ ประวัติศาสตร์รัสเซีย (กรุงเทพมหานคร: ประเมษฐ์

of the Social Democracy in the Democratic Revolution)" จักรวรรดินิยม
ระดับขั้นสูงสุดของระบบทุนนิยม (Imperialism: The Highest State of
Capitalism) และรัฐและการปฏิวัติ (State and Revolution) เลนินได้ปกครอง
 สหภาพโซเวียตในฐานะผู้นำและรัฐบุรุษ จนกระทั่งมรณะกรรมในปี พ.ศ. ๒๔๖๓

เลนินเป็นเจ้าของอุดมการณ์คอมมิวนิสต์ ซึ่งเป็นอุดมการณ์ที่ทรงพลังมาก เพราะเป็น
 อุดมการณ์ที่ได้นำเอาทฤษฎีของมาร์กซ์ กับวิธีการปฏิบัติมาผสมผสานกันและเสนอแนวทางเพื่อ
 การปฏิวัติ การโค่นล้มซึ่งอำนาจ และการรักษาอำนาจนั้นไว้ หลักการที่เลนินกล่าวไว้มีมาก
 มายแต่จะเสนอเพียงทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาเพียงเท่านั้นคือ ๑. ทฤษฎีว่าด้วยการเผด็จ
 การของชนชั้นกรรมาชีพ (The Theory of the Dictatorship of the Prole-
 tariat) ๒. ทฤษฎีว่าด้วยพรรค (The Theory of the Party) และ ๓. ทฤษฎี
 ยุทธศาสตร์และยุทธวิธีของพรรคคอมมิวนิสต์ (The Theory of the Strategy and
 Tactics of the Communist Party)

๑. ทฤษฎีว่าด้วยการเผด็จการของชนชั้นกรรมาชีพ (The Theory of the
 Dictatorship of the Praletariat) มีส่วนที่เหมือนกันและแตกต่างกันกับแนวความ
 คิดของคาร์ล มาร์กซ์ ดังนี้คือ

๑. จากเรื่อง "The State and Revolution" (พ.ศ. ๒๔๖๐)^๒ ที่
 เลนินเขียนขึ้น เป็นการนำความคิดของมาร์กซ์และเองเงลส์มาอธิบายวิเคราะห์อีกครั้งหนึ่งใน
 เรื่องเกี่ยวกับรัฐ เลนินยอมรับความคิดของเองเงลส์ว่ารัฐคือผลิตผลของสังคม^๓ และใน

---

^๑ ไซมอนส์ สมุทวนิช, อุดมการณ์ทางการเมือง พิมพ์ครั้งที่ ๒ (กรุงเทพมหานคร:
 ดวงศิการ์พิมพ์, ๒๕๒๓) หน้า ๓๔ - ๓๘.

^๒ V.I. Lenin. The State and Revolution, (Moscow: Progress
 Publisher, 1977).

ความหมายของเลนิน รัฐคือผลผลิตของความไม่ออกซอมกัน (Irreconcilability) และความเป็นปฏิปักษ์ทางชนชั้น^๑ เขาเชื่อว่าการเปลี่ยนแปลงจากรัฐนายทุนเป็นรัฐเผด็จการชนชั้นกรรมาชีพนั้นจำเป็นต้องใช้การปฏิวัติด้วยวิธีรุนแรง (Violent Revolution)^๒

๒. สำหรับความแตกต่างกันทางแนวความคิดของมาร์กซ์กับเลนิน ก็คือ เลนิน เห็นว่าการปฏิวัติของชนชั้นกรรมาชีพไม่จำเป็นต้องเกิดในประเทศที่มีความเจริญทางด้านอุตสาหกรรมที่พัฒนา เขาสร้างระบบทุนนิยมเต็มตัวอย่างที่มาร์กซ์ระบุไว้ แต่อาจจะเกิดขึ้นในสังคมโลกก็ได้^๓ หากว่าสังคมนั้นมีบรรยากาศแห่งความรู้สึกเป็นปรปักษ์ทางชนชั้น มีสภาพแวดล้อม

^๑Ibid, pp. 10 - 11.

^๒Ibid, pp. 24.

มาร์กซ์ได้กล่าวไว้ว่า การปฏิวัติจะเกิดขึ้นในเฉพาะประเทศที่มีความเจริญทางด้านอุตสาหกรรมสูงสุดที่พัฒนา เขาสร้างระบบทุนนิยมเต็มตัว แต่เลนินเชื่อว่าการปฏิวัติอาจเกิดขึ้นได้ในสังคมที่การอุตสาหกรรมยังไม่ได้พัฒนาเต็มขั้น เพราะประเทศรัสเซียเป็นประเทศเกษตรกรรมที่เพิ่งจะเข้าสู่ระบบนายทุนอุตสาหกรรม และบรรยากาศทางการเมือง โดยเฉพาะในทศวรรษที่ ๔ ของศตวรรษที่ ๑๙ ชนชั้นกรรมาชีพรัสเซียก็เริ่มต้นตัวขึ้นแล้วและเข้าดำเนินการต่อสู้กับนายทุนบ้างแล้ว แสดงว่าการปฏิวัติอาจเกิดขึ้นกับประเทศที่ระบบอุตสาหกรรมยังไม่พัฒนาสูงสุดที่เขาสร้างระบบนายทุนเต็มตัว เท่ากับว่าเลนินได้ยัดเวลาการปฏิวัติให้เร็วขึ้นกว่าที่มาร์กซ์ได้ทำนายไว้ หลังจากที่มาร์กซ์เสียชีวิตไปแล้วถึง ๒๔ ปี เลนินจึงจะสามารถนำหลักการปฏิบัติของมาร์กซ์มาปรับให้เข้ากับสภาพแวดล้อม จึงปฏิวัติสำเร็จในปี พ.ศ. ๒๔๖๐ คุรายละเอียดยกจาก เอ็ม. เจ. ฮาร์มอน ความคิดทางการเมืองจากเปเลโตถึงปัจจุบัน แปลโดย เสน่ห์ จามริก, พิมพ์ครั้งที่ ๔ (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ๒๕๒๒), หน้า ๕๑๘ - ๕๒๐ พิษณุ คำไท ประวัติสังเขปพรรคบอลเชวิค เล่ม ๑ (กรุงเทพมหานคร: รุ่งเรืองศิลป์การพิมพ์ ๒๕๒๓) หน้า ๘ - ๑๐; วิโอ เดล เอกซ์โค มาร์กซ์

ที่อ่านวยและมีกลยุทธ์ในการปฏิวัติที่ถูกต้องเหมาะสม

๓. ความแตกต่างกับอีกประการก็คือ ชนชั้นชาวไร่ชาวนาจะไม่อยู่ฐานะเดียวกับพวกกรรมมาชีพในการปฏิวัติ แต่อยู่ในฐานะเป็นผู้ร่วมงานหรือผู้ตามเท่านั้น^๑ ที่เกี่ยวกับบทบาทชาวไร่ชาวนาปรากฏใน "Two Tactics of Social Democracy in the Democratic Revolution" โดยเลนินโดยฐานะชาวนาชั้นเคียงข้างชนชั้นกรรมมาชีพ^๒ ในขณะที่มาร์กซ์ไม่ใส่ใจชาวนามากนัก พวกชาวนามีส่วนช่วยเหลือ เช่น เป็นฝ่ายทำลายและก่อกวนการบริหารงานของรัฐบาลนายทุน อันเป็นการสร้างสถานการณ์ให้พรรคและกรรมกรได้ยึดอำนาจโดยสะดวก การปฏิวัติในความหมายของเลนินนั้นเป็นการปฏิวัติที่เกิดขึ้นในเมืองศูนย์กลางอุตสาหกรรมใหญ่ ๆ^๓ แล้วค่อย ๆ ขยายออกไปทั่วประเทศรัสเซีย ฉะนั้นพวกกรรมมาชีพจะต้องเป็นผู้นำของพลังการปฏิวัติ เพราะพวกกรรมมาชีพเท่านั้นโดยคุณค่าของบทบาททางเศรษฐกิจในการผลิตขนาดใหญ่ที่สามารถจะนำฝูงชนที่ถูกกดขี่และประสพทุกข์ยากทั้งหมด พวกกรรมมาชีพจะเป็นผู้วางแนวทางให้การปฏิวัตินำไปสู่การปกครองแบบเผด็จการแห่งชนชั้นกรรมมาชีพ และไม่อาจเกิดขึ้นได้โดยวิธีสันติในบางประเทศตามที่มาร์กซ์บอกไว้

---

^๑Meyer, Alfred G. Leninism, (Cambridge Mass.: Harvard University Press, 1967) pp. 107 - 139 อ้างใน สุขุม นวลสกุล (คณะ), ทฤษฎีการเมืองนอสมัย, หน้า ๑๐๕.

^๒น. ชนานนท์ วิวัฒนาการของมาร์กซิสม์ ครั้งที่ ๒ (พระนคร: สำนักพิมพ์เคล็ดไทย ๒๕๑๙), หน้า ๕๕ - ๕๖.

^๓วิเชษฐ เทพเฉลิม, "ลัทธิมาร์กซ์ เลนิน เหมาะเจาะของ" วารสารรัฐศาสตร์ ๙ (๖ กันยายน ๒๕๒๒): ๙.

^๔พิชญ คำไท (แปล), ประวัติพรรคบอลเชวิค ๑๘๘๓ - ๑๙๓๔ เล่ม ๑, หน้า

เลนินยืนยันว่าการปฏิรูปสังคมกระทำได้โดยการปฏิวัติอย่างรุนแรงเพียงอย่างเดียว การปฏิวัติโดยชนชั้นกรรมาชีพตามทฤษฎีของเลนินไม่ใช่สิ่งที่จะเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ ความคิดเกี่ยวกับการปฏิวัติจะต้องถูกนำมาจากภายนอกโดยพวกปัญญาชน (Intellectuals) พวกชนชั้นกลาง หรือนักปฏิวัติอาชีพเป็นหัวหอกชักนำในการปฏิวัติ

๔. ความคิดที่แตกต่างจากของคาร์ล มาร์กซ์ ที่เด่นชัดมากคือเลนินไม่ศรัทธาชนชั้นกรรมาชีพที่จะเป็นผู้นำการปฏิวัติ เลนินมีความเชื่อว่าการจะให้ชนชั้นกรรมาชีพเข้าร่วมการปฏิวัติได้นั้นจะต้องมีพรรคการเมือง พรรคการเมืองที่เลนินต้องการนั้นมีคุณลักษณะดังนี้ เป็นพรรคขนาดเล็กแต่มีระเบียบวินัย

๒. ทฤษฎีว่าด้วยพรรคของเลนินที่ปรากฏในหนังสือ What is to be done ?

พ.ศ. ๒๔๔๕ และหนังสือ "ก้าว ๑ ก้าว ถอย ๒ ก้าว" (One Step, Forward, Two Steps Back) พ.ศ. ๒๔๔๙ หลักการเกี่ยวกับพรรคของเลนินนั้นเป็นหลักการที่เสริมจากหลักการของมาร์กซ์ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยแยกแยะประเด็นความแตกต่างไว้ ๔ ประการ

ส่วนที่แตกต่างกับแนวความคิดของมาร์กซ์คือ

๑. เลนินให้พรรคมีแกนนำคือองคกรนักปฏิวัติอาชีพ (Professional Revolutionists)^๒ แสดงว่าเลนินไ้แบ่งแยกนักปฏิวัติอาชีพออกจากกรรมาชีพ

^๒ Ellsworth, Raymond, The Soviet State. (New York: The McMillan Company 1969), p. 30.

เลนินได้เน้นถึงความจำเป็นที่พรรคจะต้องประกอบด้วยองคกรนักปฏิวัติอาชีพ (Professional Revolutionists) เพราะ "ไม่มีกระบวนการปฏิวัติใดสามารถดำเนินไปได้อย่างต่อเนื่องถาวรโดยปราศจากการจัดการของกลุ่มผู้นำ และการขยายตัวไปสู่มวลชนที่กว้างใหญ่ยิ่งจำเป็นต้องมีการจัดองคกรและยังต้องการเอกภาพในองคกรเป็นอย่างยิ่ง องคกรเช่นนี้ต้องประกอบด้วยนักต่อสู้ที่เป็นกิจวัตร..." คุรายละเอียดจาก

V.I. Lenin, What is to be done ? Selected Work, Vol. 1 (Moscow,

๒. ความคิดของเลนินเชื่อว่า ชนชั้นกรรมาชีพนั้นไม่สามารถมีจิตสำนึก (Consciousness) ภายในตัวเองได้ ซึ่งแตกต่างจากแนวความคิดของมาร์กซ์ เลนินเห็นว่าเชื่อของการปฏิวัติจะต้องนำมาจากภายนอกกลุ่มของชนชั้นกรรมาชีพและจะถูกลงไปด้วยคึกคักด้วยอาศัยความเจเนจิกของนักปฏิวัติอาชีพ

๓. การทำงานของชนชั้นกรรมาชีพนั้น เลนินเสนอให้มืบทบาทในแบบสหพันธ์กรรมกร และนักปฏิวัติของเลนินนั้นเป็นปัญญาชนของชนชั้นกลางหรือบรรคานายทนต์ก็ได้ แสดงให้เห็นว่าเลนินไม่ได้ผูกขาดการปฏิวัติไว้กับชนชั้นกรรมาชีพ ดังหลักการของมาร์กซ์ที่กล่าวว่าชนชั้นกรรมาชีพชนชั้นเดียวเท่านั้นที่มีแรงคลอใจในการปฏิวัติ

๔. สำหรับโครงสร้างการบริหารงานของพรรค มีข้อแตกต่างจากหลักการของมาร์กซ์ที่เน้นพรรคที่มีลักษณะประชาธิปไตย แต่พรรคของเลนินพรรคจะได้รับการเลือกตั้งจากองค์กรสวนล่างและทุกฝ่ายจะต้องเชื่อฟังพรรคอย่างเคร่งครัด

สำหรับหลักการรายละเอียดเกี่ยวกับพรรคในหนังสือ "ก้าว ๑ ก้าว ถอย ๒ ก้าว" เลนินได้เสนอหลักการของพรรคว่า พรรคจะต้องมีการจัดองค์การ (Organization) ที่มีระเบียบวินัยและต้องเป็นการจัดองค์การที่เข้มแข็ง การดำเนินงานภายในของพรรคจะต้องระลึกว่าการใช้เสรีภาพทั้งปวงไม่ว่าจะเป็นการกระทำหรือความคิดจะต้องอยู่ภายในกรอบวินัยและการบังคับบัญชา การบังคับบัญชาจะออกมาในรูปของเอกภาพในการออกคำสั่งนั่นคือหัวหน้าหรือผู้นำพรรคที่มีอำนาจเต็มทั้งในการตัดสินใจหรือสั่งการใด ๆ อนุกรรมการจะต้องเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยสร้างสรรวินัยและองค์กรของพรรค แสดงว่าเลนินไม่นิยมการวิพากษ์วิจารณ์ เพราะการดำเนินงานของพรรคมีศัตรูรอบคาน พรรคจำเป็นต้องมีวินัยอนุกรรมการสังคมนิยมและต้องมีความร่วมมือกันเป็นกลุ่มก้อนที่เหนียวแน่น^๑ ฉะนั้นพรรคการเมืองของชนชั้นกรรมาชีพจึงมีความจำเป็นในการสร้างอนุกรรมการของการปฏิวัติ และนอกจากนั้นพรรคคอมมิวนิสต์จะเป็นผู้นำ

^๑ V.I. Lenin, One Step Forward, Two Steps Back (1904),

มวลชนเข้าสู่การปฏิบัติของชนชั้นกรรมาชีพ พรรคคอมมิวนิสต์จึงเป็นเสมือนแนวหน้าของชนชั้นกรรมาชีพ จากผลงานที่เลนินเขียนออกมาพอจะสรุปว่า พรรคคอมมิวนิสต์มีลักษณะต่าง ๆ พอจะสรุปได้ดังนี้

๑. พรรคเป็นทัพหน้าของชนชั้นกรรมาชีพและนำชนชั้นกรรมาชีพในการต่อสู้
๒. มีอุดมการณ์มาร์กซ์เป็นเครื่องชี้นำและมีทฤษฎีการปฏิบัติให้ชนชั้นกรรมาชีพ ตลอดจนนโยบายการต่อสู้ของเขาเหล่านั้น
๓. พรรคเน้นรูปการจัดตั้งของชนชั้นเปรียบเสมือนกองทัพที่จัดตั้งอย่างเป็นระเบียบของชนชั้นกรรมาชีพ และเป็นศูนย์กลางของการสู้รบอย่างมีทิศทางแน่นอน
๔. เป็นองค์กรขนาดเล็กที่เป็นปึกแผ่น เป็นที่รวมของบุคคลที่ศิษย์ของชนชั้นกรรมาชีพ นั่นคือประกอบด้วยกรรมกรที่มีคุณภาพ มีความเข้มแข็งเป็นที่ไว้วางใจได้ มีประสบการณ์
๕. มีหน้าที่ฝึกฝนให้ชนชั้นกรรมาชีพเป็นนักปฏิวัติ หรืออีกนัยหนึ่งเป็นการยกระดับกรรมกรเป็นนักปฏิวัติ แทนที่จะรอคอยเวลาให้การปฏิวัติเกิดขึ้นเอง
๖. มีลักษณะการจัดองค์การพรรคอย่างเป็นระบบและเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันและมีระเบียบวินัยที่เคร่งครัด โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลักประชาธิปไตยรวมศูนย์ (Democratic Centralism) ซึ่งมีลักษณะสำคัญคือการเปิดโอกาสให้องค์กรพรรคในระดับต่ำเลือกเจ้าหน้าที่ในองค์กรพรรคระดับสูงขึ้นไปตามลำดับ แต่ละระดับด้วยกันองค์กรระดับต่ำจะต้องปฏิบัติตามมติหรือคำสั่งขององค์กรระดับที่สูงกว่าขึ้นไปอย่างเคร่งครัดโดยไม่มีข้อแม้
๗. พรรคเป็นศูนย์กลางโดยตรงกับองค์กรต่าง ๆ ทุกชนิดของชนชั้นกรรมาชีพภายนอกพรรค ตลอดจนนำองค์กรต่าง ๆ ดังกล่าวในการต่อสู้ทุกด้าน

๙. ทรานคุม, วิชานาการของมาร์กซิสม์, หน้า ๘๘ - ๑๕๒; หลักลัทธิเลนิน ปาฐกถาของสตาลิน เมื่อปี ๑๙๒๗ แปลโดย บำรุง ไพรชวาที พิมพ์ครั้งที่ ๒ (กรุงเทพมหานคร: แนวร่วมนักศึกษาเชียงใหม่ ๒๕๑๗), หน้า ๑๕๗ - ๒๒๖ และโรจนา อนารยะสมัย, เรียบเรียง และแปล ลัทธิมาร์กซ์ต่อสู้คัดค้านลัทธิฉวยโอกาส ลัทธิแก๊ง (กรุงเทพมหานคร:

พรรคคอมมิวนิสต์ที่เลนินกำหนดขึ้นนั้นมีไว้แต่จะเป็นพรรคที่น่าขนชั้นกรมาชีพในการปฏิวัติขั้วอำนาจรัฐเท่านั้น แต่จะเป็นเครื่องมือของชนชั้นกรมาชีพในการขำรงรักษาอำนาจรัฐที่ยึดได้ และเสริมสร้างความมั่นคงให้กับอำนาจการปกครองแบบเผด็จการของชนชั้นกรมาชีพ และเลนินมีวัตถุประสงค์สุดท้ายคือ การฉีกกำลังภายในพรรคคอมมิวนิสต์แห่งสหภาพโซเวียตเพื่อปฏิวัติโลก (World Revolution) โดยเริ่มจากการขยายอิทธิพลออกไปทั่วยุโรปและเอเชีย^๑ และในขั้นต่อไปก็คือการครองโลก^๒ จากการเสนอทฤษฎีแนวคิดของเลนินที่แตกต่างจากมาร์กซ์คือแนวคิดของเลนินมีลักษณะเป็นแนวทางเชื่อมโยงทฤษฎีเข้ากับประสบการณ์จริงในการปฏิบัติ เลนินได้เสนอยุทธศาสตร์และยุทธวิธีในการปฏิบัติด้วย

๓. ทฤษฎียุทธศาสตร์และยุทธวิธีของพรรคคอมมิวนิสต์ เป็นส่วนสำคัญสุดของหัวใจของการปฏิบัติ เลนินได้กล่าวถึงการปฏิวัติว่าการจะมียุทธศาสตร์ยุทธวิธีแบบใดนั้นขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของแต่ละประเทศนั้นเป็นหลักใหญ่ และความขัดแย้งในหลักใหญ่ของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ได้กล่าวถึงว่าพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยควรมียุทธศาสตร์ยุทธวิธีในรูปแบบใดจึงจะเหมาะสมกับสภาวะการณ์ของไทยที่สุด

ข้อแตกต่างและขอ เหมือนกันในยุทธศาสตร์และยุทธวิธีของเลนินและมาร์กซ์

๑. ความเหมือนกันของทฤษฎี (ทั้ง ๒ คือมาร์กซ์และเลนินก็คือยุทธศาสตร์ที่มาร์กซ์และเลนินมีความเห็นและปฏิบัติการตามทฤษฎีของมาร์กซ์และเองเกลส์ได้) เสนอยุทธศาสตร์ให้มีการปฏิวัติสังคมโดยเริ่มจากเมืองใหญ่ก่อน ผู้เขียนมีความเห็นว่าเพราะสภาพสังคมที่มาร์กซ์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

^๑Brimmell, J.H., Communism in Southeast Asia, (London: Oxford University Press, 1959) p. 26.

^๒ปรีชา หงษ์ไกรเลิศ โลกคอมมิวนิสต์ (พระนคร: โรงพิมพ์วิทย์พยาการ, ๒๕๑๔) หน้า ๑๘ - ๒๑); ปรีชา หงษ์ไกรเลิศ "เลนินกับลัทธิคอมมิวนิสต์" วารสารสังคมศาสตร์

เสนอนั้นเป็นสังคมอุตสาหกรรมเต็มขั้น ถึงแม้ว่ารัสเซียยังเป็นสังคมอุตสาหกรรมไม่เต็มขั้นก็ตาม แต่ก็เป็นประเทศอุตสาหกรรมซึ่งศูนย์กลางหรือหัวใจการปฏิวัติคือตัวกรรมกรและบทบาทของเมืองได้พัฒนาไปถึงระดับหนึ่งที่มีภาวะการณสูงงอมในการทำการปฏิวัติได้ หลักการยุทธศาสตร์ของนี้เมื่อเหมาะเจาะตุนำมาใช้ปฏิวัติสังคมจีนนั้นได้เสนอหลักการที่ตรงกันข้ามอย่างสิ้นเชิง

๒. ความแตกต่างในยุทธวิธีของเลนินกับมาร์กซ์ คือมาร์กซ์ได้เสนอไว้ก่อนปี พ.ศ. ๒๔๑๔ ที่จะใช้วิธีการสงบโดยผ่านทาง การเลือกตั้ง แต่เลนินได้เสนอยุทธวิธีไว้ในหนังสือคอมมิวนิสต์ปีกซ้าย - โรคไร้เคียงสา ("Left-wing Communism and Infantile Disorder") ในเดือนพฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๒๓ ว่า ได้ใช้วิธีการนัดหยุดงานทางการเมือง, การต่อสู้ทางรัฐสภา การประนีประนอม^๑ ในการทำการปฏิวัติรัสเซียเมื่อวันที่ ๒๕ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๒๐^๒

ทฤษฎีลัทธิมาร์กซ์ชีสม์ เลนินนิสม์ (Marxism - Leninism) มาร์กซ์และเองเกลส์เป็นผู้สร้างทฤษฎีสังคมนิยมที่เป็นวิทยาศาสตร์ ได้เสนอรูปแบบการเปลี่ยนแปลงสังคม

ศูนย์วิทยพัทยากร

---

^๑ยุทธวิธีการปฏิวัติรัสเซียในนี้ดูรายละเอียดได้จาก V.I. Lenin, "Left - Wing" Communism and Infantile Disorder Tranlated by Julius Katzer, (Moscow: Novasti Press Agency) pp. 39 - 77, 65 - 66 and Hunt, Robert Wigel Carew, The Theory and Practice or Communism p. 172, 180 - 182.

^๒การปฏิวัติใน พ.ศ. ๒๔๒๐ ซึ่งเรียกว่า "มหาปฏิวัติเดือนตุลาคม" ดูรายละเอียดจาก ลินาโดลี ราสคอบ "มหาปฏิวัติเดือนตุลาคม" สหภาพโซเวียต (พอลจิกอว ๒๕๒๑)

จากทุนนิยมไปสู่สังคมนิยมโดยวิธีวิธีการสันติ มาร์กซ์และเลนินได้เสนอหลักการและแนวทางการปฏิวัติในสังคมอุตสาหกรรมว่าให้ใช้วิถีทางการเมืองในการต่อสู้ มีลักษณะประนีประนอมและอ้อมอ้อมไม่เน้นการใช้อาวุธรุนแรงและใช้เมืองเป็นจุดศูนย์กลางในการทำปฏิวัติ เลนินเปรียบเสมือนนักทฤษฎีและนักปฏิวัติสังคมนิยมตะวันตก ได้ตีความลัทธิมาร์กซ์และเพิ่มเติมบางส่วนให้สมบูรณ์

โดยสรุปแล้ว แม้ว่าเลนินจะได้ยึดถือแนวความคิดมาร์กซ์เป็นแนวทางปฏิบัติในการปฏิวัติรัสเซีย แต่ก็ได้นำหลักการมาเปลี่ยนแปลงเพื่อปรับให้เข้ากับสภาพแวดล้อมของรัสเซีย คือ การปฏิวัติในประเทศการอุตสาหกรรมยังไม่ได้พัฒนา เลนินให้ความสำคัญกับพรรค ในพรรคของมาร์กซ์ถือว่าชนชั้นกรรมาชีพนั้นจะเป็นผู้นำการปฏิวัติโดยสามัญสำนึก แต่เลนินไม่เห็นด้วยที่ชนชั้นกรรมาชีพจะมีความสำนึกนำในการปฏิวัติเกิดขึ้นเองโดยธรรมชาติ เลนินจึงให้พรรคมีแกนนำคือองค์กรนักปฏิวัติอาชีพ (Professional Revolutionaries) และองค์กรนักปฏิวัติอาชีพนั้น เลนินหมายถึงปัญญาชนของชนชั้นกลางหรือบรรดานายทุนก็ได้ แสดงว่าเลนินไม่ได้ผูกขาดการปฏิวัติไว้กับชนชั้นกรรมาชีพ ดังหลักการของมาร์กซ์

ในตอนต่อไปจะกล่าวถึงเหมาเจ๋อตุง ผู้นำการปฏิวัติในประเทศจีน ซึ่งจะได้ชี้ให้เห็นถึงข้อเหมือนกันและข้อแตกต่างกันของลัทธิเหมา กับลัทธิมาร์กซ์ - เลนิน เอาไว้ด้วย โดยจะเริ่มจากประวัติความเป็นมาของเหมาเจ๋อตุงโดยสังเขป และแนวความคิดของเหมาเจ๋อตุงในเรื่องทฤษฎีความขัดแย้ง, ทฤษฎีการปฏิวัติ, ทฤษฎีว่าด้วยพรรคคอมมิวนิสต์จีน และทฤษฎียุทธศาสตร์และยุทธวิธีของเหมาเจ๋อตุง

+
แนวความคิดเหมาเจ๋อตุง

เหมาเจ๋อตุง^๑ เกิดเมื่อวันที่ ๒๖ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๑๖ ที่หมู่บ้านเซาซาน (Shao Shan) เมืองเจียงซาน ในมณฑลหูหนาน (Hunan)^๒ มีบิดารชื่อเหมาเหียนเจิง และมารดาชื่อเพินฉีเหมย ในครอบครัวชาวนาซึ่งแต่เดิมยากจน เหมาเป็นพี่ชายคนโตที่มีน้องชายสองคนที่รองลงไปคือเหมาเจ๋อหมินและเหมาเจ๋อดาน น้องสาวคนสุดท้ายชื่อเหมาเจ๋อหง^๓

ประวัติของเหมาได้รับการบอกเล่าจากปากคำของเหมาเองก่อนก้าวขึ้นมาใช้อำนาจทางการเมือง ปรากฏละเอียดจาก Edgar Snow, Red Star over China (New York: Grove Press, Inc. 1968); Lucian W. Pye, Mao Tse-Tung: The Man in the Leader, (New York: Basic Books, Inc., 1976), ภาษาไทยปรากฏละเอียดจาก ประเวศ กวีสิทธิ์พิมพ์ สาธารณรัฐประชาชนจีนและชีวประวัติของเหมาเจ๋อตุง, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์และท่าปากเจริญผล, ๒๕๑๓) ประชา พูนวิวัฒน์ พ.ศ.ศ., เมาเซอตุง (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เจริญกิจ ๒๕๑๓); สุนทร วีรอนงค์ (แปล) ครอบครัวประวัติของเหมาเจ๋อตุง (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จอมพลดาว ๒๕๒๑); สันศักดิ์ศรี, ประวัติบุคคลที่โลกไม่ลืม (พระนคร: สำนักพิมพ์บรรณกิจ, ๒๕๑๖) หน้า ๒๔๘ - ๒๕๓, อุกม ประมวลวิทย์, ๑๐๐ รั้งบารมีและประวัติบุคคลสำคัญของโลก (พระนคร: โรงพิมพ์อักษรบริการ ๒๕๐๕), หน้า ๓๔๘ - ๓๕๘; แร้งศักดิ์ ลินสวี่ตี๋ ผู้นำการเมือง, (กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช ๒๕๒๓) หน้า ๕๓ - ๖๔.

^๒Edgar Snow, Red Star over China p. 130; Lucian W. Pye, Mao Tse-Tung: The Man in the Leader, pp. 95 - 96.

^๓เหมาเจ๋อตุง, เหมาเจ๋อดาน และภรรยาคนแรกของเหมาเจ๋อตุงและบุตรเหมาอันอิงได้ร่วมต่อสู้และโค่นล้มชีวิตเพื่อได้การปฏิวัติของเหมาเจ๋อตุง ปรากฏละเอียดจาก สุนทร

เนื่องจากผลการเรียนไม่ได้ออกผลและถูกักการเวียน เหมาก็เลยใช้ชีวิตอยู่กับการศึกษาด้วยตนเองด้วยความภาคภูมิใจพยายาม^๑ ทำการบ้านหนังสือเรื่องแปลต่าง ๆ เสรีภาพ (Liberty) ของจอห์น สจวร์ต มิลล์ (John Stuart Mill) ความมั่งคั่งของนานาชาติ (Wealth of Nation) ของอดัม สมิท (Adam Smith) เรื่องวิวัฒนาการและจริยธรรม (Evolution and Ethics) ของโทมัส เฮนรี่ ฮักซลีย์ (Thomas Henry Huxley) และที่มาแห่งมนุษยชาติ (Origin of Species) ของชาร์ลส์ ดาร์วิน (Charles Darwin) และหนังสือของมองเตสกีเยอร์ (Montesquieu)^๒ ชีวิตในวัยเด็กของเขามาเป็นชีวิตที่ลำบากต้องกินนอนต่อสู้กับชีวิต ได้สร้างความอกหน้ให้กับเขาเป็นอย่างมาก เพราะต้องทำงานตรากตรำในไร่ ทำให้มีเพื่อนน้อยแต่มีความคิดก้าวหน้าและเต็มไปด้วยจินตนาการ ชอบแสวงหาความรู้ เมื่อเล็ก ๆ เขาชอบถือแห่ตอมบิลา เช่น การหนีออกจากบ้าน และเกลียดชังบิลาเพราะบิลาไล่ห้ำกับเขารุนแรง^๓ ประสบการณ์ที่ได้รับจากบิลา ทำให้เขามาสร้างความสำเร็จในภายหลังว่า "การกบฏเป็นสิ่งที่ชอบธรรม" (To rebel is right)^๔

^๑อุดม ประมวลวิทย์, ๑๐๐ รั้วบูรณะและประวัติบุคคลสำคัญของโลก, หน้า ๓๖๑ - ๓๖๒.

^๒Edgar Snow, Red Star over China p. 141 และ มงคล ลินดวัลล์, ผู้นำการปฏิวัติ, หน้า ๖๑.

^๓จากคำบอกเล่าของเขามาเล่าว่าถึงเรื่องราวตอนประศับใจให้ เอกการ์ สโนว์ ว่าบิลาไล่ห้ำกับเขารุนแรงกระทั่งเสียยิ่งกว่าถูกจ้างในนาเสียอีก ในวันที่ ๑๕ ของทุก ๆ เดือนเขาอนุญาตให้คนงานหยุดพักนอนและแจกจ่ายไข่ให้กินกับข้าว แต่ไม่เคยให้เนื้อหมูเลย แต่สำหรับพวกเจ้าบิลาไม่เคยให้ไม่ว่าจะเป็นเนื้อหรือเนื้อหมู" ดูรายละเอียดจาก Edgar Snow, Red Star over China, p. 137.

เมื่ออย่างเข้าสู่วัยหนุ่ม เหม่าได้เข้าทำงานเป็นผู้ช่วยบรรณาธิการอยู่ที่มหาวิทยาลัยแห่งชาติปักกิ่ง (Peking National University) เมาบ่งเคยกล่าวไว้ว่า "ตำแหน่งของข้าพเจ้ามันค่ามากจนคนที่เข้ามาติดต่อมองข้ามไปหมด เราไม่มีเวลาที่จะฟังผู้ช่วยบรรณาธิการซึ่งพูดคำเพียงภาคใต้เลย" ทำให้ได้รับแนวความคิดจากบรรณาธิการชื่อ ลี ต้าเซา (Li Ta-Chao) ผู้เป็นมาร์กซิสต์จีนรุ่นแรกที่นำคำสอนหนึ่งที่ได้มีอิทธิพลต่อแนวความคิดของเหมามากคือคำประกาศของคอมมิวนิสต์ (Communist Manifesto) โดย Karl Marx และ Friedrich Engels การต่อสู้ทางชนชั้น (Class Struggle) โดย Kautsky และประวัติศาสตร์สังคมนิยม (History of Socialism) โดย Kirkup^๒ เมาแต่งงาน ๓ ครั้ง บรรณาคนสุดท้ายก็ชางเจียงจิง^๓ ซึ่งมีบทบาททางการเมืองเป็นผู้ควบคุมเยาวชนพรรคคอมมิวนิสต์ เมาในฐานะนักปฏิวัติและทำงานปฏิวัติมาชั่วชีวิต นำประเทศจีนเข้าสู่ระบอบสังคมนิยม โค้ดร่างสังคมจีนใหม่เอกราชและเข้มแข็ง ก้าวหน้า และให้หลักประกันแก่ชีวิตประชาชนอย่างเสมอหน้าเท่าเทียมกันอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน โค้ดจีนชีวิตเมื่อวันที่ ๑ กันยายน พ.ศ. ๒๕๑๘ ค่ายวัย ๘๒ ปีเศษ^๔

^๑ Edgar Snow, Red Star over China p. 151.

^๒ Ibid, 155.

^๓ เรื่องราวของนางเจียงจิง นางโคให้ดื่มยาพิษกับโรซามัน วิคเต้ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๕ ดูรายละเอียดจาก "เจียงจิง ... เทียบของนักเขียน" ตะวันออกปริทัศน์ (เมษายน ๒๕๒๐): ๒๐ - ๒๑.

^๔ "เหม่าเจอคงถึงแก่อสัญกรรม" สยามจดหมายเหตุ (๒ - ๔ กันยายน ๒๕๑๘): ๘๘๘ - ๘๘๑ และ เกษม อัจฉาชัย "เหม่าเจอคง ... ผู้จากไป" สยามรัฐปริทัศน์ ๑๓ (๒๒ กันยายน ๒๕๑๘): ๑๘, ๑๖ - ๑๗. เขียน ชีระวิทย์ "อสัญกรรมของประธานเหม่าเจอคง" ประชาชาติรายวัน (๑๒ กันยายน ๒๕๑๘): ๘ - ๕; "ประธานเหม่าที่

หลักการและแนวความคิดของเรามีมากมายจะเสนอแต่หลักการที่สำคัญ เพียง
ยี่สิบ ๆ คือ

๑. ทฤษฎีความขัดแย้ง (The Theory of the Contradiction)
๒. ทฤษฎีการปฏิวัติ (The Theory of the Revolution)
๓. ทฤษฎีว่าด้วยพรรคคอมมิวนิสต์จีน (The Theory of the Chinese Communist Party)
๔. ทฤษฎียุทธศาสตร์และยุทธวิธีของเหมาเจ๋อตง (The Theory of the Strategy and Tactics of Mao Tse-Tung)
  - ๔.๑ ทฤษฎีสงครามกองโจร (The Theory of guerrilla Warfare)
๕. ทฤษฎีความขัดแย้ง (The Theory of the Contradiction)

เป็นทฤษฎีที่มีอิทธิพลยิ่งใหญ่เพราะเหมาเจ๋อตง ให้นำเอาทฤษฎีว่าด้วยความขัดแย้ง
วัตถุนิยมวิภาษของดำห์นิมาร์กซ์ (Dialectical Materialism) มาวิเคราะห์เพิ่มเติม
และมุ่งอธิบายให้ชัดเจนและกว้างขวางขึ้น ด้วยการขยายความเกี่ยวกับกฎแห่งความขัดแย้ง
ของสรรพสิ่ง ตลอดจนการอธิบายถึงผลของความขัดแย้งที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้ง
ปริมาณและคุณภาพ เติ้งเองก็เคยกล่าวว่า "..... ความเป็นปฏิปักษ์กันกับความขัดแย้งกัน
นั้นแตกต่างกันโดยเด็ดขาด ภายใต้ระบอบสังคมนิยมความเป็นปฏิปักษ์กันสูญสิ้นไปแล้ว แต่
ความขัดแย้งยังคงดำรงอยู่ ....."^๒

^๑ กลุ่มคนธาร (จักติမ်) เมืองหงั๋งจีน เอกสารฉบับขยายแนวทั่วประเทศ ครั้งที่ ๑๑
ของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย, (กรุงเทพฯ นคร: นฤมิตรการพิมพ์ ๒๕๒๒) หน้า

๓๑ - ๔๑.

^๒ เติ้ง คำวิจารณ์ของเติ้งเกี่ยวกับเรื่อง "เศรษฐกิจศาสตร์ในระยะผ่านของบุคคลารีน"
อ้างใน เหมา เจ๋อตง เรื่อง "ว่าด้วยความขัดแย้ง" สรรพนิพนธ์ เหมา เจ๋อตง ฉบับภาษาไทย ๑๙๖๖

๑.๑ ลักษณะของความขัดแย้ง ในทฤษฎีของเหมาเจ๋อตุงก็คือ ในพัฒนาการแต่ละช่วงของสังคมจะมีความขัดแย้งเกิดขึ้น ซึ่งมีอยู่ ๒ ลักษณะคือ ความขัดแย้งที่มีลักษณะทั่วไปกับความขัดแย้งที่มีลักษณะเฉพาะ (Universality and Particularity) ลักษณะทั่วไปคือความขัดแย้งที่อยู่ในกระบวนการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงของสิ่งทั้งปวงและจะดำรงอยู่ทุกระยะตั้งแต่ต้นจนจบ ส่วนลักษณะเฉพาะของความขัดแย้งคือลักษณะหรือคุณภาพของความขัดแย้งในแต่ละกระบวนการแห่งการเปลี่ยนแปลงหรือการพัฒนาจะไม่เหมือนกัน

๑.๒ ความขัดแย้งหลัก เหมาเจ๋อตุงกล่าวว่าในกระบวนการของการพัฒนาพื้นฐานความขัดแย้งอาจมีเพียงคู่เดียว แต่ในกระบวนการของการพัฒนาที่สลับซับซ้อนจะมีความขัดแย้งอยู่เป็นจำนวนมาก ซึ่งจะมีความขัดแย้งหลักที่มีบทบาทหน้าและชี้ขาด จุดประสงค์ที่เหมาเจ๋อตุงกำหนดหลักการดังกล่าวขึ้นก็เพื่อจะชี้หลักนี้ไปอธิบายความขัดแย้งต่าง ๆ ในสังคมจีนในช่วงที่ไ้ทำการปฏิวัติและปกครองในระบอบสังคมนิยมแล้ว พร้อมทั้งเสนอวิธีการแก้ไขความขัดแย้งดังกล่าวในสังคม

หลักการในทฤษฎีนี้ปรากฏอยู่ในงานเขียน ๒ ชิ้น* คือปรัชญานิพนธ์เรื่อง "ว่าด้วยความขัดแย้ง" (On Contradiction) ซึ่งเขียนขึ้นเมื่อเดือนสิงหาคม ๒๔๔๐ และคำปราศรัยของเหมาเจ๋อตุงเรื่อง "เกี่ยวกับปัญหาการจัดการกับความขัดแย้ง. ายในหมู่ประชาชนอย่างถูกต้อง" ซึ่งกล่าวในที่ประชุมรัฐกิจสูงสุดครั้งที่ ๑๑ (ขยายวง) เมื่อวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๐ และต่อมาได้ตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์ "เหียนหมินยี่เป่า" ฉบับวันที่ ๑๔ มิถุนายน ๒๕๐๐ ทฤษฎีดังกล่าวแยกพิจารณาหลักการสำคัญเกี่ยวกับความขัดแย้งได้ ๔ ประการคือ (๑) ลักษณะของความขัดแย้ง (๒) ความขัดแย้งหลัก (๓) ประเภทของความขัดแย้ง (๔) วิธีการแก้ไขความขัดแย้ง

๑.๓ ประเภทของความขัดแย้ง เหมาเจ๋อตุงได้แบ่งประเภทของความขัดแย้ง

* ห่ออ่านรายละเอียดได้จากหนังสือชื่อ "นิพนธ์ปรัชญา ๔ เรื่องของประธานเหมา

ออกเป็น ๒ ประเภทคือ ความขัดแย้งที่เป็นปฏิปักษ์ (Antagonistic Contradiction) กับความขัดแย้งที่ไม่เป็นปฏิปักษ์ (Non-antagonistic contradiction) ในเรื่องนี้ แม้เขาจะขยายความจากทฤษฎีของมาร์กซ์และเลนิน แต่เขามีความเห็นต่างจากความคิดของเลนินในแง่ที่เลนินเชื่อว่า ภายใต้ระบอบสังคมนิยมความเป็นปฏิปักษ์กันสูญสิ้นไปแล้วเหลือแต่ความขัดแย้งกัน แต่สำหรับเหมา เจ๋อตุงแม้ในช่วงที่มีการปฏิวัติสังคมนิยมแล้วความขัดแย้งที่มีลักษณะเป็นปฏิปักษ์กันก็ยังคงมีอยู่

๑.๓.๑ ความขัดแย้งที่เป็นปฏิปักษ์ (Antagonistic contradiction) คือความขัดแย้งระหว่างประชาชนกับศัตรู

ประชาชน (People) ความหมายของคำนี้แตกต่างกันในแต่ละประเทศและแต่ละขั้นตอนของประวัติศาสตร์ สำหรับสังคมนิยมบุคคลทุกคนไม่ว่าจะเป็นชนชั้นหรือมาจากกลุ่มคนประเภทใด ถ้าสนับสนุนและยอมรับตลอดจนปฏิบัติตามโครงสร้างของระบบสังคมนิยมแล้วถือว่าเป็นประชาชนทั้งสิ้น

ศัตรู (Enemy) คือบุคคลหรือกลุ่มคนที่ต่อต้านการปฏิวัติแบบสังคมนิยม และมีใจมุ่งร้ายตลอดจนพยายามทำลายโครงสร้างของระบบสังคมนิยม ล้วนนี้มีฐานะเป็นข้าศึกของประชาชน เพราะเป็นปฏิปักษ์ต่อผลประโยชน์ของประชาชน เหมากล่าวไว้ว่า

...ในสถานการณ์ที่เป็นอยู่ทุกวันนี้ สิ่งซึ่งเรา เรียกว่าความขัดแย้งในหมู่ประชาชน หมายถึงความขัดแย้งกันต่อไปนี้; ความขัดแย้งภายในชนชั้นแรงงาน ความขัดแย้งภายในชนชั้นชาวนา ชาวนา ความขัดแย้งภายในชนชั้นปัญญาชน ความขัดแย้งระหว่างชนชั้นแรงงานกับชาวนา ชาวนา ... รวมทั้งความขัดแย้งระหว่างผลประโยชน์ของรัฐ ผลประโยชน์ร่วม และผลประโยชน์ของแต่ละบุคคล ระหว่างประชาธิปไตยและศูนย์กลางระหว่างผู้ที่อยู่ในฐานะผู้นำและผู้นำนานำ

หมายความว่าความขัดแย้งนั้นมีอยู่ในสังคมทุกประเภท แม้ในสังคม
เผด็จการแห่งชนกรมาชีพก็มีความขัดแย้งในหมู่ผู้ที่ล้อมีไสสนับสนุนอุดมการณ์
กันเอง เหมาอธิบายความแตกต่างของความขัดแย้งระหว่างประชาชนกับศัตรูและระหว่าง
ประชาชนด้วยกันเองไว้ว่า "สิ่งแรกเป็นเรื่องที่ต้องชี้เส้นกันระหว่างเราและศัตรูของเรา
ในขณะที่เรื่องหลังเป็นความแตกต่างระหว่างถูกกับผิด เป็นความจริงที่ว่า การชี้เส้นกัน
ระหว่างเรากับศัตรูของเรานั้นมีปัญหาเกี่ยวกับเรื่องระหว่างถูกกับผิดรวมอยู่ด้วย"

ความขัดแย้งระหว่างประชาชนกับศัตรูของประชาชนเป็นสิ่งที่มีความรู้สึก
เป็นปฏิปักษ์ต่อกันแฝงอยู่ด้วย เช่นเดียวกับความขัดแย้งระหว่างชนดลประโยชน์กับผู้ถูกกด
ประโยชน์ ทั้งสองฝ่ายไม่อาจจะอยู่ร่วมกันได้จำเป็นต้องทำลายล้างซึ่งกันและกันให้หมดสิ้นไป

๑.๓.๒ ความขัดแย้งที่ไม่เป็นปฏิปักษ์ (Non-antagonistic
contradiction) เป็นความขัดแย้งระหว่างประชาชนด้วยกันเองนั้น เป็นความขัดแย้งที่
ไม่มีความรู้สึกเป็นศัตรู

๑.๔ วิธีการแก้ไขความขัดแย้ง ดังที่กล่าวแล้วข้างต้นว่าความขัดแย้งหลักใน
แต่ละกระบวนการของการพัฒนาที่มีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างกัน ฉะนั้นการแก้ไขความขัดแย้ง
ต่าง ๆ ในความเห็นของเหมา เจ๋อตุงก็ต้องแตกต่างกันไปด้วย โดยเขาได้ยกตัวอย่างว่า

...ความขัดแย้งระหว่างชนชั้นกรมาชีพกับนายทุนแก้ด้วยการปฏิวัติสังคมนิยม ความ
ขัดแย้งระหว่างมวลชนกับระบอบศักดินา แก้ด้วยวิธีการปฏิวัติประชาธิปไตย ความ
ขัดแย้งระหว่างเมืองขึ้นกับจักรวรรดินิยมแก้ด้วยวิธีการทำสงครามปฏิวัติประชาธิปไตย
ความขัดแย้งระหว่างชนชั้นกรมาชีพกับชนชั้นชาวนาในสังคมนิยม แก้ด้วยวิธีการแปร
หมู่ชนกรมาชีพให้เป็นแบบรวมหมู่และเป็นแบบโซ่เครื่องจักรกล ความขัดแย้งภายในพรรค
แก้ด้วยวิจารณ์และวิจารณ์ตนเอง"

๒. ทฤษฎีการปฏิวัติ (The Theory of the Revolution)

ทฤษฎีการปฏิวัติของเหมาเจ๋อตุงนั้นโดยหลักการใหญ่มีส่วนที่เหมือนกับลัทธิมาร์กซ์-เลนิน แต่หลักการย่อยมีส่วนที่แตกต่างกันคือ

๑. ความเหมือนกันในประการแรกเรื่องอุดมการณ์การปฏิวัติโลก เหมาเจ๋อตุงยึดถืออุดมการณ์การปฏิวัติโลกตามทฤษฎีมาร์กซิสต์ - เลนินนิสต์อย่างแน่นแฟ้น เขาเชื่อมั่นว่าการสร้างสังคมคอมมิวนิสต์แบบคอมมิวนิสต์นั้นไม่มีหนทางอื่นนอกจากการใช้วิธีการรุนแรงคือสงครามสำหรับอุดมการณ์ในการปฏิวัติประเทศนั้นแนวทางของเหมาเจ๋อตุงก็คือการใช้ความรุนแรงดังกล่าวประกาศว่า "การยึดอำนาจด้วยกำลังอาวุธ การสถาปนาโคกช่วยสงครามเป็นงานที่สำคัญยิ่งและเป็นรูปแบบการปฏิวัติขั้นสูงสุด หลักการมาร์กซิสต์ - เลนินนิสต์ในเรื่องเกี่ยวกับการปฏิวัติ เป็นสิ่งยึดถือที่ศักดิ์สิทธิ์สำหรับจีนและประเทศอื่นทั้งหมด" เหมาเจ๋อตุงเน้นการใช้อาวุธ แต่หลักการของมาร์กซ์ - เลนินใช้แนวทางความรุนแรงในแนวทางการเมืองเช่นระบบรัฐสภา แต่หลักการของเหมาใช้ความรุนแรงแต่เน้นการใช้อาวุธ

๒. เรื่องของชนชั้นจะเห็นได้ว่าหลักการของเหมานั้นแตกต่างจากมาร์กซ์ - เลนิน สำเหตุมาจากสภาพทางชนชั้นสังคมจีน ซึ่งต่างจากสังคมตะวันตกอย่างตรงข้าม จากประวัติศาสตร์ชาวจีน รู้ดีกว่าประเทศตนเองเป็นศูนย์กลางของโลกและมีเอกลักษณ์วัฒนธรรมชนบทชนบทนิยมประเพณี อันยาวนาน ต่างมีความผูกพันรักคือเจ้าขุนมูลนายและเคารพผู้อาวุโสอย่างเหนียวแน่น ความเชื่อในลัทธิขงจื้อและการดำเนินชีวิตแบบโบราณ การแยกการเมืองออกจากการเมืองบ้านเกิดชาว ไม่ยุ่งเกี่ยวกับการปกครองถึงกับถือกันว่าเป็นการไม่บังควรที่จะพูดถึงประเด็นการเมือง^๒ เป็นสิ่งที่อยู่ในใจดำนึกของชาวจีน สังคมจีนมีลักษณะ

^๑ Lin Piao, "Long Live the Victory of the People's War," in Theodore McNelly, (ed.), Sources in Modern East Asian History and Politics (New York: Herodith Publishing Company, 1967), p. 311.

^๒

Franz Schurmann and Orville Schell (eds.) Imperial China,

เป็นประเทศที่อำนาจนิยมที่ล้าหลังทางเศรษฐกิจ มีกรรมกรเพียงหนึ่งเปอร์เซ็นต์ของประชากรทั้งหมด เป็นผลให้ไม่สามารถจะใช้พลังกรรมกรเพื่อการปฏิวัติได้ เหมาจึงพัฒนาแนวทางใหม่ในการถึงมวลชนคือเรียกกร้องให้ชาวนาเป็นผู้นำในการปฏิวัติ จากข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์นั้น แบร์ริงตัน มัวร์ (Barrington Moore) ^๒ ได้กล่าวว่ารากฐานของการเปลี่ยนแปลงของสังคมจีนขึ้นอยู่กับพลังที่เคลื่อนไหวของชาวนา อีซิง ฟิตซ์เจอร์าลด์ (Fitzgerald) ได้ระบุว่า... "เกิดกบฏชาวนาครั้งใหญ่ขึ้นในประเทศจีนถึง ๒ ครั้ง เกิดกบฏเล็ก ๆ ในท้องถิ่นอีกจำนวนมากมาย" จากสภาพความเป็นจริงดังกล่าวข้างต้นนี้ได้ช่วยให้เหมาประสพผลสำเร็จในการยึดครองประเทศจีนได้ การตีความลัทธิมาร์กซ์ และเลนิน (Marxism - Leninism) และการวิเคราะห์เพื่อปรับใช้เข้ากับสภาพสังคมจีน ทำให้เหมาเจ๋อตุงวิเคราะห์สังคมจีนว่าเป็นสังคมระบบกึ่งศักดินา (Semi-Feudal) หรือสังคมกึ่งเมืองขึ้นกึ่งศักดินา (Semi-Colonial) ^๔ เหมาเจ๋อตุงได้ทำการวิเคราะห์ชนชั้นไว้ใน "Analysis of the Classes in Chinese Society" เมื่อเดือนมีนาคม พ.ศ. ๒๔๖๘ โดยแบ่งชนชั้นสังคมจีนเป็น ๕ ประเภทคือ ^๕

^๑ ยิววรัตน์ (พัฒนาพงศ์) วิไล, "ความขัดแย้งทางชนชั้นของมาร์กซิส" รัฐศาสตร์สาร, ๖ (มีนาคม ๒๕๒๒): ๑๘.

^๒ Barrington Moore, JR., Social origins of dictatorship and democracy, (Boston: Beacon Press, 1967).

^๓ Ibid, p. 201.

^๔ Scharm R. Stuart, The Political Thought of Mao Tse-tung (New York: Frederick A Praeger Publishers), p. 175.

^๕ ดูรายละเอียดจาก วัคมี ศรีวิกรม์, "อิทธิพลปัจจัยทางอุดมการณ์ของพรรคคอมมิวนิสต์จีนต่อพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒราชวิทยาลัย ปีการศึกษา ๒๕๓๕) หน้า ๒๔ - ๒๕

๑. ชั้นชนกลุ่มที่ชั้นสูงคอมปราดอร์ (The Comprador Upper Bourgeoisie) พวกเจ้าของที่ดิน (The Landlord Class) ถือเป็นศัตรูต่อการปฏิวัติ

๒. ชั้นชนกลุ่มที่แห่งชาติ (The National Bourgeoisie)

๓. ชั้นชนกลุ่มที่น้อย (The Petty Bourgeoisie) เหนมาเจอดังยังแบ่งชนชั้นนี้ออกเป็น ๓ กลุ่มคือ ฐานะดี (มีจำนวนน้อย) ฐานะปานกลาง และฐานะไม่สู้ดีนัก ๒ พวก หลังมีท่าทีสนับสนุนการปฏิวัติ

๔. ชั้นชนกึ่งกรรมมาชีพ (The Semi - Proletariat) ส่วนใหญ่ได้แก่ ชาวนาซึ่งเหนมาเจอดังได้แบ่งย่อยลงไปอีกเป็น ๓ กลุ่มตามฐานะทางเศรษฐกิจคือ ชาวนาที่มีที่นาทำเอง (The Peasant Land Holders) และชาวนากึ่งมีที่นาทำเอง (Semi-Landholders) และชาวนาจน (The Poor Peasants) นอกจากนี้ยังได้แก่ผู้ประกอบหัตถกรรมน้อยและพ่อค้าย่อย ๆ กล้วย

๕. ชั้นชนกรรมมาชีพ (The Proletariat) คือชั้นชนกรรมมาชีพในอุตสาหกรรมสมัยใหม่ ของประเทศจีนขณะนั้น (พ.ศ. ๒๔๖๙) ซึ่งมีเพียง ๒ ล้านคนเท่านั้น นอกจากนี้ยังได้แก่ชาวนารับจ้าง ชั้นชนกรรมมาชีพจรจัด

ในการแบ่งชนชั้นของเหนมาออกเป็น ๕ ประเภทนั้น ชั้นชนปฏิวัติของเหนมาประกอบด้วยชนชั้นต่าง ๆ ที่พร้อมจะร่วมมือในการปฏิวัติอันได้แก่ ชั้นชนกรรมมาชีพ (The proletariat)

คำว่าชนชั้นกรรมมาชีพ (Proletariat) นั้น เหนมาเจอดังหมายถึงชนชั้นผู้ปราศจากทรัพย์สิน คือผู้ใช้แรงงานในเมือง ซึ่งส่วนใหญ่ได้แก่กรรมกรและชนชั้นผู้ใช้แรงงานในชนบท ซึ่งส่วนใหญ่ได้แก่ชาวนา แต่เมื่อกลับไปที่จารชวาเปรียบเทียบกับคำ ๆ นี้ในความหมายของมาร์กซ์และเเองเคลส์ในคำประกาศ (Communist Manifesto) แล้วจะเห็นว่ามาร์กซ์และเเองเคลส์ใช้คำว่า Proletariat โดยหมายถึง Labourer หรือ Working Class ในโรงงานเท่านั้น มิได้รวมเอาชาวนาเข้ามาด้วย ยิ่งกว่านั้นมาร์กซ์

ชนชั้นกึ่งกรรมกรชาติ (The Semi-Proletariat) : ชนชั้นกลุ่มที่น้อย (The petty bourgeoisie) ชนชั้นกลุ่มที่แห่งชาติ (The national bourgeoisie) ควรจะชักจูงมาร่วมในการปฏิวัติจีนด้วย เพราะชนชั้นต่าง ๆ นี้จะสร้างพลังการปฏิวัติให้กับจีน (ในการต่อต้านญี่ปุ่น)° ในส่วนนี้จะแตกต่างกับเลนินคือ เลนินปฏิเสธชนชั้นกลุ่มที่แห่งชาติ และเน้นชนชั้นกรรมกรเป็นส่วนใหญ่^๒ ใน "Investigation of peasant Movement in Hunan" เหมาเจ๋อตุงประกาศว่าชาวนาในภาคต่าง ๆ ของจีนเป็นจำนวนน้อย ๆ ล้วนจะ "ลุกฮือขึ้นเหมือนกับการมาของพายุใหญ่ เขาเหล่านั้นจะทำลายโซ่ตรวนที่ผูกไว้และจะเคลื่อนไปบนถนนของอิสรภาพ เขาเหล่านั้นจะกวาดล้างพวกจักรวรรดินิยม พวกข้าราชการที่คอรัปชั่น พวกทรยศในท้องถิ่นต่าง ๆ แล้วนำไปสู่หอคูมผิงศต..."^๓ ทั้งนี้เหมามาเชื่อว่าพันธมิตรที่ใกล้ชิดที่สุดกับ ชาวนาชาวจีน - ใจมีจำนวนถึง ๗๐% ซึ่งต่อมาได้เปลี่ยนท่าทีมาเป็นมิตรกับชาวนารวย ซึ่งเป็นปัจจัยที่ทำให้การปฏิวัติสำเร็จผล^๔

สำหรับความคิดเรื่องพันธมิตรระหว่างชนชั้นกรรมกรกับชนชั้นอื่นโดยเฉพาะชาวนานั้นเหมามาได้รับมาจากเลนิน ศาสตราจารย์แซมมัวร์ว่า เหมาเจ๋อตุงได้ขยายความ

^๑ ย่อจาก "problems of Tactics in United Front" in Selected Readings from the Works of Mao Tsetung (Peking: Foreign Language Press, 1971), pp. 185 - 187.

^๒ วิเชษฐ เทพเฉลิม, การเมืองเอเซีย ๑ การเมืองการปกครองของสาธารณรัฐประชาชนจีน (ชุด ๓) (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง ๒๕๑๘) หน้า ๑๘.

^๓ "problems of Tactics in United Front" in Selected Reading from the Works of Mao Tsetung, p. 24.

^๔ Barrington Moore, JR. Social origins of dictatorship and democracy p. 227

เพิ่มเติมจากของเลนิน คือให้ความสำคัญกับชาวนาในการปฏิวัติมากกว่าเลนิน และให้น้ำหนักกับการฉีกกำลังของบุคคลหลายชั้นในสังคมจีน เพื่อต่อต้านจักรวรรดินิยมโดยรวมเอาพวกชนชั้นกลุ่มพื้นนอย และกลุ่มที่แห่งชาติด้วย ในขณะที่เลนินไม่ใคร่รวมไว้ ศาสตราจารย์ชแรมได้สรุปว่า "เหมา เจอตุง เป็นเลนินนิสต์ แต่หาใคร่รวมเอาส่วนของลัทธิชาตินิยมไว้ด้วย ทั้งนี้เนื่องจากเหมา เจอตุงได้เพิ่มส่วนที่มีลักษณะเป็นชาตินิยมเพื่อฉีกกำลัง "ประชาชน" ทั้งหลายเพื่อต่อต้านจักรวรรดินิยม โดยมีได้คำนึงถึงประชาชนเหล่านั้นมาจากชนชั้นไหน ขอเพียงแต่ไม่ใช่ลูกน้องโดยตรงของจักรวรรดินิยม หรือผู้ใกล้ชิดกับชนชั้นที่กดขี่มิใช่ได้" แต่พวกชนชั้นกรรมาชีพหรือชาวนานั้นจะขาดพรรคคอมมิวนิสต์ไปไม่ได้ เพราะพรรคคอมมิวนิสต์จีนนั้นเป็นผู้ชี้นำการปฏิวัติและจัดระเบียบให้แกชนชั้นกรรมาชีพ คือชาวนาจะเป็นผู้นำการปฏิวัติประเทศจีน

๓. การไขว้ทศศาสตร์ เนื่องจากการวิเคราะห์สภาพสังคมแตกต่างกัน เหมา เจอตุงจึงเน้นชาวนา เข้ามามีบทบาทเป็นชนชั้นที่นำการปฏิวัติมากกว่ากรรมาชีพ เหมา เจอตุงจึงใช้ชนบทเป็นศูนย์กลางการปฏิวัติซึ่งเรียกว่าชนบทล้อมเมืองซึ่งต่างจากหลักการมาร์กซ์ - เลนิน

๓. ทฤษฎีว่าด้วยพรรคคอมมิวนิสต์จีน (The Theory of the Chinese

Communist Party)

ความคิดของเหมา เจอตุงเกี่ยวกับโครงสร้างของพรรคคอมมิวนิสต์ จะมีลักษณะเดียวกับความคิดของเลนินคือ เหมา เจอตุงต้องการให้เป็นพรรคขนาดเล็กที่มีการจัดตั้งที่ถูกต้องโดยพิจารณาช่วยอุดหนุนการของมาร์กซ์ และมีนักปฏิวัติอาชีพหรือชนชั้นนำของพรรคกลุ่มหนึ่งเป็นผู้นำ

๓.๑ อุดมการณ์ของพรรคคอมมิวนิสต์จีน

อุดมการณ์ของพรรคคอมมิวนิสต์จีนนั้น คืออุดมการณ์ที่มาจากเหมา เจอตุง ในระยะแรกของการก่อตั้งพรรคฯ นั้น ได้รับอุดมการณ์มาจากมอสโค เช่น แนวทางการดำเนินงานของพรรค ระหว่างปี พ.ศ. ๒๔๖๔ - ๒๔๗๐ นั้น การดำเนินงานปฏิวัติและการ

วางแผน ตลอดจนที่ปรึกษาถูกดึงมาจากมอสโกทั้งสิ้น^๑ หลังปี พ.ศ. ๒๔๙๓ เหมาเจ๋อตงได้ก้าวขึ้นมาเป็นผู้นำพรรคฯ เขาเชื่อว่าอุดมการณ์ไม่ใช่หนทางที่นำไปสู่อำนาจเท่านั้น ยังนำความสำเร็จมาให้ด้วย นอกจากนี้อุดมการณ์ยังเป็นตัวเชื่อมบุคคลที่อยู่ในองค์การของพรรคคอมมิวนิสต์จีนเข้าด้วยกัน โดยเน้น "แนวทางของมวลชน"^๒ และอุดมการณ์สูงสุดของพรรคคอมมิวนิสต์จีนคือการผลักดันให้ประเทศจีนเข้าสู่สภาวะสังคมนิยมและคอมมิวนิสต์^๓ พรรคคอมมิวนิสต์ได้ทำการปฏิวัติโดยมีชาวนาเป็นเสมือนกองหน้าและชนชั้นต่าง ๆ เป็นพันธมิตร

^๑ การก้าวขึ้นมาเป็นผู้นำของเหมาเจ๋อตงนั้นผิดจากผู้นำพรรคคอมมิวนิสต์คนก่อนคือหลี่ลี่ซัน (พ.ศ. ๒๔๗๑ - ๒๔๗๓) เฉิน เช่าหยู (หวางหมิน) (พ.ศ. ๒๔๗๓ - ๒๔๗๔) และ ฉินกันเซียง (พ.ศ. ๒๔๗๕ - ๒๔๘๖) ซึ่งได้รับการแต่งตั้งจากมอสโก และดำเนินการปฏิวัติจากเมืองอุตสาหกรรมใหญ่ ๆ ซึ่งประสบความสำเร็จโดยสิ้นเชิง แต่การก้าวขึ้นมาเป็นผู้นำของเหมาเจ๋อตงนั้นเกิดจากความสามารถของตนเอง ศาสตราจารย์ เบนจามิน ชวอซซ์ (Benjamin Schwartz) แห่งมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด ได้แยกออกดังนี้ การรักษารัฐานมวลชนที่เข้มแข็ง การรักษาความเข้มแข็งขององค์การพรรค, กองทัพแดงที่มีประสิทธิภาพ การควบคุมฐานยุทธศาสตร์ที่สำคัญ และบริเวณที่เป็นฐานประชาชนสามารถเลี้ยงตนเองได้ เหมาเจ๋อตงเป็นผู้นำพรรคในปี พ.ศ. ๒๔๘๘ หลังจากการเดินวิบาก (Long March) พ.ศ. ๒๔๗๗ ดูรายละเอียดจาก เซียน ชีระวิทย์ วิวัฒนาการการปกครองของจีน (กรุงเทพมหานคร: ไทวันนาพานิช ๒๕๐๘), หน้า ๒๘๒ - ๓๐๗.

^๒ "แนวทางของมวลชน" มีหลักการดังนี้คือ พรรคเป็นที่พึ่งของมวลชนและจะต้องสัมพันธ์กับมวลชนอยู่ตลอดเวลา และพรรคเป็นผู้นำมวลชนเพราะพรรคคอมมิวนิสต์ถือว่าพรรคเป็นผู้มีความรู้และประสบการณ์สูงกว่ามวลชน ดูรายละเอียดจาก ฉียอนันต์ สมุทวณิช, ประชาธิปไตย สังคมนิยม คอมมิวนิสต์กับการเมืองไทย, หน้า ๒๑๓ - ๒๑๔.

^๓ โรเบิร์ต ซี วอร์ด และ รอย ซี แมคกรีซัน เขียน "ประเทศจีน" ระบบการเมือง

พรรคคอมมิวนิสต์จีนในทัศนะของเหมาจึงต่างไปจากพรรคตามความคิดของมาร์กซ์อย่าง
สิ้นเชิง นั่นคือพรรคกลายเป็นองค์กรที่มีความศักดิ์สิทธิ์ เป็นที่พึ่งที่ชาวจีนต้องให้ความเคารพ
ยำเกรง "ถ้าไม่มีความพยายามของคอมมิวนิสต์จีน ไม่มีพรรคคอมมิวนิสต์จีนเป็นหลักค้ำ
กลางนำเขี้ยวของประชาชนจีนแล้ว ความเป็นเอกราชและการปลดแอกของจีนก็เป็นไปไม่
ได้"

๓.๒ การจัดองค์การของพรรคคอมมิวนิสต์จีน

พรรคคอมมิวนิสต์จีนได้ประกาศก่อตั้งเป็นทางการเมื่อวันที่ ๑ กรกฎาคม ๒๔๖๔
ในการประชุมใหญ่อย่างเปิดเผยเป็นครั้งแรกที่เมืองเซียงไฮ้ ในชั้นต้นมีสมาชิก ๕๗ คน
สมาชิกของพรรคได้เพิ่มขึ้นเป็น ๑๔,๐๐๐,๐๐๐ เมื่อต้นปี ๒๕๐๓ จึงทำให้พรรคคอมมิวนิสต์
จีนเป็นพรรคคอมมิวนิสต์ที่ใหญ่ที่สุดในโลก

ส่วนประกอบของพรรคคอมมิวนิสต์จีนที่สำคัญ คือ

ก. สมัชชาใหญ่แห่งพรรคระดับชาติ (National Party Congress) และ

ข. คณะกรรมการกลาง (The Central Committee)^๒

สมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์จีนนั้นประกอบด้วยชนชั้นชาวนาเป็นหลักใหญ่ (Peasant Mass
Organization) แต่มีใ้ครอบคลุมถึงชาวจีนทุกคน^๓ เหมาได้กล่าวถึงจุดให้สมาชิก

^๑"On Coalition Government" in Quatations from Chairman Mao
Tse-Tung, (Peking: Foreign Language Press) p. 2.

^๒ดูรายละเอียดในโรงเรียนสงครามจิตวิทยา, บทความวิชาการศึกษาขึ้นที่เรื่อง
ประเทศจีนคอมมิวนิสต์, การศึกษารุ่นที่ ๑๒ กรมยุทธการทหาร กองบัญชาการสูงสุด หน้า ๖๕.

^๓ในระยะก่อตั้งพรรคคอมมิวนิสต์จีน พ.ศ. ๒๔๖๔ มีสมาชิกเพียง ๕๗ คน พ.ศ.
๒๔๗๗ ก่อนการเดินวิบาก (long March) มีสมาชิก ๓๐๐,๐๐๐ คน และในปี พ.ศ. ๒๔๘๘
มีสมาชิก ๑,๒๑๐,๐๐๐ คน และเมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๒ เมื่อสถาปนาสาธารณรัฐประชาชนจีนแล้ว มี
สมาชิก ๔,๕๐๐,๐๐๐ คน ทรายละเอียดจาก Franklin W. Hoyle, A History of the

พรรคคอมมิวนิสต์โลกซีกกับประชาชนว่า "เราชาวคอมมิวนิสต์เปรียบเสมือนเมล็ดพืช ประชาชนเปรียบเสมือนดิน เมื่อเราไปถึงที่ใดที่หนึ่งก็ต้องประสานเข้ากับประชาชนที่นั่น ผังรากและผลิอกอกในหมู่ประชาชน" เหมาจึงได้ระวางมากในเรื่องวินัยของสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์

เหมา เจอ คุง ได้กำหนดวินัยพรรคคอมมิวนิสต์ไว้ ๑๐ ประการ^๒ ถือเป็นคำสั่งของกองบัญชาการคอมมิวนิสต์กองทัพปลดแอกกำหนดไว้เมื่อ ๑๐ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๘๐

๑. การทำการทุกอย่างให้บังคมบัญชาการ (ตายเพื่อปฏิบัติตามคำบัญชาถือว่าเป็นวีรกรรม)

๒. ทรัพย์สินที่ปล้นมาได้ (ยึดมาได้) ต้องเป็นของส่วนรวม

๓. พுகจาของสุภาพ

๔. ชื่อชายต้องยุติธรรม

๕. ยืมของต้องคืน ไม่เอาแน่แต่เข็มดักเล่มคล้ายดักเส้นของประชาชน

๖. ทำของเสียต้องใช้

๗. ไม่ตี คำ คนอื่น

๘. ไม่ทำพิธีศพบัญชาการเสียหาย

๙. ไม่ควนดามสตรี

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

^๑"On the Chungking Negotiation" in Quotation from Chairman Mao Tsetung, p. 273.

^๒สำหรับวินัยของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ๑๐ ประการนั้น ถือเป็นคำสั่งของกองบัญชาการคอมมิวนิสต์ กองทัพปลดแอกกำหนดไว้เมื่อ ๑๐ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๘๐ ดูรายละเอียดใน เสรี น สงขลา, แกะรอยคอมฯ วิจารณคดีพจน์เหมาเจอตง (กรุงเทพฯ

๑๐. ไม่ทราบเคย^๑

สำหรับแนวทางปฏิวัตินั้น มาร์กซ์กำหนดไว้ ๕ ประการคือ^๒

๑. องค์การนำของพรรคจะต้องมีแนวทางนำที่ถูกต้อง เมื่อเกิดปัญหาขึ้นก็ต้องหาวิธีแก้ไข เพื่อจะได้สร้างศูนย์กลางนำขึ้น

๒. องค์การชั้นบนจะต้องเข้าใจสภาพขององค์การชั้นล่างและสภาพความเป็นอยู่ของมวลชนอย่างแจ่มแจ้ง เพื่อจะได้เป็นพื้นฐานทางภาวะวิสัยของการนำที่ถูกต้อง

๓. องค์การพรรคทุก ๆ ชั้นอย่าแก้ปัญหาอย่างฉาบ ๆ เมื่อลงมติแล้วก็ต้องปฏิบัติกันอย่างเด็ดเดี่ยว

๔. มติใด ๆ ขององค์การชั้นบนที่ค่อนข้างสำคัญจะต้องแจ้งให้องค์การชั้นล่างและมวลสมาชิกพรรคทราบโดยถ้วน ทั่ววิธีเรียกประชุมพรรคผู้เอาการเอางานหรือเรียกประชุมหน่วยพรรค ตลอดจนเรียกประชุมสมาชิกพรรคทั้งหมดในแนวนั้น ๆ (เมื่อภาวะแวดล้อมอำนวย) และจัดส่งคนไปรายงานในที่ประชุมด้วย

๕. องค์การชั้นล่างของพรรคและมวลสมาชิกพรรคจะต้องอภิปรายคำชี้แจงขององค์การชั้นบนอย่างละเอียดถี่ถ้วน เพื่อจะเข้าใจความหมายในคำชี้แจงอย่างถ่องแท้และกำหนดวิธีการปฏิบัติตามคำชี้แจงนั้น

ในวินัยของพรรคมีข้อหนึ่งที่มิใช่เป็นการปฏิบัติตามคำชี้แจงจำเป็องบน แต่เป็นการใช้หลักประชาธิปไตยอย่างแท้จริง คือข้อที่ว่าส่วนข้างน้อยปฏิบัติตามส่วนข้างมาก กล่าวคือเมื่อความเห็นของใครถูกปฏิเสธไปแล้ว คนส่วนข้างน้อยก็ต้องสนับสนุนมติที่ผ่าน โดยคนส่วนข้างมาก นอกจากเมื่อมีความจำเป็นก็ให้เสนอเข้าผู้ที่ประชุมเพื่อการอภิปราย

^๑ เสรี ๓ สงขลา, แกะรอยคอมมา วิจาร์นักติพจน์เหมาเจอตุง, หน้า ๑๙๖ - ๑๙๗.

^๒ เหมาเจอตุง, "การแก้ความคิดที่ผิดภายในพรรค," ในสรรนิพนธ์ การทหาร

ในครั้งต่อไป คนส่วนข้างน้อยจะแสดงการคัดค้านใด ๆ ในทางการกระทำไม่ได้

ความขัดแย้งภายในพรรคคอมมิวนิสต์

ในเรื่องความขัดแย้งภายในพรรคคอมมิวนิสต์ เลนินไม่เห็นด้วยกับความขัดแย้งภายในพรรคจากเหตุผล เพราะพรรคต้องเผชิญกับศัตรูรอบคานอยู่แล้ว จึงไม่ควรมีความขัดแย้งภายในพรรค เพราะจะทำให้ไม่สามารถฉีกกำลังเพื่อต่อสู้กับงานการปฏิวัติที่สำคัญยิ่ง เลนินจึงไม่เห็นด้วยกับการวิพากษ์วิจารณ์ภายในพรรค ส่วนเหมา เจ๋อตงมีความคิดเห็นที่ตรงกันข้ามคือ เห็นว่าความขัดแย้งภายในพรรคเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องเกิดขึ้นอย่างแน่นอน จึงเชื่อว่าการวิพากษ์วิจารณ์ หรือการวิจารณ์ตนเองเป็นลักษณะพิเศษซึ่งต่างกับพรรคการเมืองอื่น ๆ นอกจากนั้น การวิจารณ์ภายในพรรคจะเป็นอาวุธที่สร้างเสริมความเข้มแข็งให้แก่พรรค เพิ่มพูนสมรรถภาพในการสู้รบ เหมาจึงได้สรุปความคิดไว้อย่างน่าสนใจว่า การเป็นปรปักษ์กันและการต่อสู้ระหว่างความคิดที่แตกต่างกันภายในพรรคมักเกิดขึ้นเสมอ ทั้งนี้เป็นการสะท้อนถึงความขัดแย้งระหว่างชนชั้นและความขัดแย้งระหว่างสิ่งเก่ากับสิ่งใหม่ในสังคม ถ้าภายในพรรคไม่มีความขัดแย้งและการต่อสู้ทางความคิดที่แก้ความขัดแย้งนี้แล้ว ชีวิตของพรรคก็จะสิ้นสุดลง^๒

เหมา เชื่อว่าความขัดแย้งภายในพรรคเนื่องมาจากการมีชนชั้นในสังคม คือเป็นความขัดแย้งระหว่างชนชั้นกรรมาชีพกับชนชั้นอื่น ซึ่งหมายถึงความขัดแย้งระหว่างมาร์กซ์อันตักของกับความคิดที่ไม่ใช่ลัทธิมาร์กซ์อันตักพลาค

ความคิดที่ไม่ใช่ของชนชั้นกรรมาชีพเป็นความคิดของชนชั้นใด เหมา กล่าวว่าการคิดเหล่านี้มีทั้งความคิดของชนชั้นนายทุนน้อย ชนชั้นนายทุน และกระทั่งความคิดของ

^๑ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๖ - ๔๗.

^๒ เหมา เจ๋อตง, "ว่าด้วยความขัดแย้ง," สรรนิพนธ์เหมาเจ๋อตง เล่ม ๔ (ตอน

ชนชั้นเจ้าที่ดิน แต่ที่สำคัญนั้นคือความคิดของชนชั้นนายทุนน้อย^๑ เหมายืนยันว่าความคิดจิตสำนึกของชนชั้นนายทุนน้อยจะต้องสะท้อนออกมาอย่างแน่นอน คนพวกนี้จะต้องแสดงตนด้วยวิธีการ

ประการแรก ความคิดแบบลัทธิเสรี เหมายืนยันว่าความคิดแบบเสรีซึ่งมีการวิจารณ์ลับหลังเป็นการวิจารณ์อย่างไม่มีประสิทธิภาพ ลักษณะนี้จะก่อให้เกิดผลเสียแก่พรรคในก้านสูญเสียการจัดตั้งและวินัยที่เข้มงวด แก้ไขโดยการให้มีการเอาการเอางานของลัทธิมาร์กซ์^๒

ประการที่สอง ความคิดแบบลัทธิฉวยโอกาส ลัทธิฉวยโอกาสที่เกิดขึ้นในพรรคคอมมิวนิสต์จีนนั้นตามที่เหมาไคบันทึกไว้ก็มีอยู่ ๒ ครั้ง ครั้งแรกเป็นความคิดของเงินคู้ฉิว ซึ่งเหมาเรียกว่าลัทธิฉวยโอกาสเชิงขวา และครั้งที่สองเป็นความคิดของหลี่ลี่ซัน ซึ่งเหมาเรียกว่าลัทธิฉวยโอกาสเชิงซ้าย แก้ไขโดยการให้ใช้อาวุธการต่อสู้ทางความคิดของลัทธิมาร์กซ์ - เลนิน ไปคัดค้านความคิดที่ผิดพลาดของทั้งสองลัทธินี้

ประการที่สาม ความคิดแบบเอาแต่การทหาร คือการทำงานทางก้านทหารอย่างเดียว โดยไม่ไ้สนใจงานโฆษณาต่อมวลชน ไม่จัดตั้งมวลชน ไม่ฝึกอาวุธให้แก่มวลชน ไม่ช่วยมวลชนก่อตั้งอำนาจรัฐปฏิวัติ เป็นโรคใจร้อนในการปฏิวัติ ไม่ยอมอดทนในการทำงาน และไม่ก่อตั้งองค์การจัดตั้งของพรรค การแก้ไขคือการให้การศึกษาทางการเมืองเพิ่มเติม และพรรคต้องสนใจและอภิปรายงานก้านการทหารอย่างจริงจัง จัดระบบความสัมพันธ์ระหว่างฝ่ายการทหารกับฝ่ายการเมืองในกองทัพแดงใหม่^๓

^๑ เหมาเจอตุง, "การเกิดขึ้นด้วยตัวเองและปรับปรุงหน่วยงานของพรรค," ใน สารนิพนธ์การทหารเหมาเจอตุง, (ปักกิ่ง: สำนักพิมพ์ภาษาต่างประเทศ ๑๙๖๗), หน้า ๒๓๐.

^๒ เหมาเจอตุง, "คัดค้านลัทธิเสรี," ใน สารนิพนธ์เหมาเจอตุง, เล่ม ๒ (ตอนต้น) หน้า ๓๕ - ๔๐.

^๓ เหมาเจอตุง, "การแก้ความคิดที่ผิดพลาดในพรรค" ใน สารนิพนธ์การทหารเหมา

ประการที่สี่ ความคิดแบบประชาธิปไตยเพื่อ คือความคิดที่ภายในพรรคแสดงท่าทีที่ผิใจต่าง ๆ นานา ไม่ยอมปฏิบัติตามมติของพรรค วิธีแก้ไขก็คือให้เคร่งครัดในการดำเนินชีวิตประชาธิปไตยรวมศูนย์^๑

ประการที่ห้า ความคิดแบบไร้อารักขา พรรคระไร้อารักขาที่มีอยู่ภายในองค์การจัดตั้งของพรรคมีอยู่ ๒ แบบคือ แบบที่หนึ่งมีความคิดกันว่าส่วนข้างน้อยไม่ปฏิบัติตามส่วนข้างมาก วิธีแก้ก็คือเวลาประชุมต้องให้ผู้ร่วมประชุมแสดงความเห็นอย่างเต็มที่ แบบที่สองมีความคิดกันว่าการศึกษาไร้อารักขาได้ คือวิจารณ์โจมตีรายบุคคลและไม่ชอบวิจารณ์กันภายในพรรค แต่ไปวิจารณ์กันนอกพรรค บ่อเกิดของพรรคระที่ผิดเช่นกัน เกิดจากการแสดงออกของลัทธิเอกราช ชนชั้นนายทุนน้อย วิธีแก้ไขก็คือต้องให้การศึกษาแก่สมาชิก เพื่อให้เข้าใจถึงความสำคัญขององค์การจัดตั้งของพรรค ถ้ามีอะไรจะวิจารณ์คณะกรรมการพรรคหรือสหาก็ควรเสนอในที่ประชุมของพรรค เหนียวอกว่าด้วยวิธีนี้เท่านั้นจึงจะเสริมความเข้มแข็งให้แก่องค์การจัดตั้งของพรรค^๒

ประการที่หก ความคิดแบบลัทธิเฉลี่ยสมบูรณ์ เป็นความคิดที่ให้มีการเฉลี่ยสิ่งต่าง ๆ ทุกอย่างโดยเท่าเทียมกันเด็ดขาด เป็นต้นว่า ต้องได้รับค่าใช้จ่ายเท่ากัน ต้องแบ่งสิ่งของอย่างเท่ากัน การแบกของก็ต้องแบกเท่ากัน ที่พักก็จะให้แบ่งเท่ากันหมด การมอบหมายหน้าที่งานบริการก็จะให้เท่ากันหมด และการได้รับบริการก็ต้องได้รับเท่าเทียมกันหมด โดยไม่คำนึงถึงเหตุผลใด เช่น ผู้ใหญ่หรือเด็ก คนเจ็บหรือไม่เจ็บ คนแข็งแรงหรือคนอ่อนแอ และคนเจ็บมากหรือคนเจ็บน้อย บ่อเกิดของลัทธินี้ก็ออกมาจากผลผลิตของ เศรษฐกิจที่ถดถอย และเศรษฐกิจชาวนาชนานาคย่อม ซึ่งเป็นความเพ้อฝันของนายทุนน้อยและชาวนาในสมัยที่ยังอยู่ในยุคทุนนิยม วิธีแก้ไขก็คือ ชี้แจงให้เห็นว่าลัทธินี้เป็นความเพ้อฝัน ซึ่งไม่เพียงแต่ทำไม่ได้ในสังคมทุนนิยมเท่านั้น แต่ในสมัยสังคมนิยมก็ต้องทำคามหักการ

^๑ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕๓ - ๕๖.

"แต่ละคนทำงานเท่าที่สามารถรับผิดชอบต่อหน้าที่ทำ"

ประการที่เจ็ด ความคิดแบบดัดจริตวิสัย เหมาบอกว่าเป็นความคิดที่สนใจแต่เรื่องเล็กที่ไม่สำคัญ แต่ไม่สนใจเรื่องใหญ่ที่สำคัญ ทั้งยังชอบพูดพล่อย ๆ โดยขาดหลักฐานหรือชอบระแวงสงสัยกัน ซึ่งก่อให้เกิดการวิวาทบาดหมางที่ปราศจากหลักการขึ้นภายในพรรควิธีแก้ไขก็คือให้การศึกษาแก่สมาชิกพรรคให้ใช้วิธีลัทธิมาร์กซ์ - เลนิน ไปวิเคราะห์สถานการณ์การเมืองและประเมินกำลังทางชนชั้น ให้สมาชิกพรรคสนใจในการสำรวจค้นคว้าเศรษฐกิจสังคมและให้พูดอย่างมีหลักฐาน การวิจารณ์ต้องสนใจการเมือง^๒

ประการที่แปด ความคิดแบบลัทธิเอกชน เหมมาได้สรุปลักษณะของลัทธินี้ไว้หลายประการ เป็นต้นว่า เมื่อถูกสหหายที่เป็นพลทหารวิจารณ์ภายในพรรคแล้วก็หาโอกาสแก้แค้นเขานอกพรรค สนใจแค่นัดประโยชน์ระยะย่อยของตน ไม่สนใจผลประโยชน์ส่วนรวม มีความคิดแบบรับจ้างปฏิบัติ หวังแต่จะให้กองทัพยกเข้าไปในเมืองใหญ่ ๆ เพื่อจะไปหาความสำราญ มีความห่อเหี่ยวเฉื่อยฉาน และมีความคิดที่อยากจะปลิดตัวออกจากกองทัพ เนื่องจากชีวิตทางวัตถุในกองทัพมีคึกเคืองมาก บ่อเกิดของลัทธิก็คือมาจากความคิดชนชั้นนายทุนน้อยและใหญ่ วิธีแก้ไขก็คือเสริมการศึกษาให้มาก การจัดการเรื่องต่าง ๆ มอบหมายการงานหรือใช้วินัยก็ควรทำให้เหมาะสมทั้งยังต้องหาทางปรับปรุงชีวิตทางวัตถุในกองทัพให้ดีขึ้น^๓

ประการที่เก้า ความคิดแบบเผด็จการ เป็นความคิดที่ไม่อยากทำงานที่ยากลำบากในการสร้างฐานที่มั่น คิดแต่จะใช้วิธีการจรรยาทรเถื่อนที่ไปขยายผลสะเทือนทางการเมือง ชอบแต่จะกำเป็นแนวทาง รับสมัครไพร่พลและซื้อม้าและเกวียนล้อมให้สมาชิกดีและรับหวดกบฏทั้งยังไม่มีควมอดทนที่จะต่อสู้อย่างยากลำบากร่วมกับมวลชน ความคิดเหล่านี้เหมาบอกว่ามาจากสมาชิกพรรคที่มาจากถนนจรจัดจำนวนมากในมณฑลภาคใต้ วิธีการแก้ไข

^๑เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕๕ - ๕๘.

^๒เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๐๐ - ๑๐๑.

ก็คือ เร่งให้การศึกษาทางความคิดให้หนักขึ้น พยายามถึงกรรมกรและชาวนาผู้เอางานเอาการและมีความชัดเจนในการต่อสู้มาร่วมขบวนกองทัพ เพื่อเปลี่ยนแปลงส่วนประกอบของกองทัพพร้อมทั้งให้สร้างกองทหารหน่วยใหม่ของกองทัพขึ้นจากกรรมกรและชาวนาที่ต่อสู้

ประการสุดท้าย ความคิดแบบลัทธิล้มล้าง เป็นความคิดที่ดำเนินการอย่างหลบๆ ซ่อนๆ โดยไม่คำนึงถึงเงื่อนไขทางภาวะวิสัย คำเป็นนโยบายในเมืองไม่เต็มทีและไม่เด็ดเดี่ยว วินัยทหารหละหลวม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยามรบแพ้ มีพฤติกรรมเข่าบ้านและชอบการยิงเป้าทหารหนีทัพ และระบบการลงทัณฑ์ที่มีลักษณะล้มล้าง เหมาะให้ทรงตระหนักว่า บ่อเกิดของลัทธินี้มาจากความคิดของชนชั้นกรรมาชีพจริง จักกับความคิดของชนชั้นนายทุนน้อย วิธีการแก้ไขก็คือใช้ระเบียบข้อบังคับและนโยบายเข้าขจัดลัทธินี้

สำหรับความขัดแย้งในพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยนั้น มีบางประการซึ่งตรงกับหลักเกณฑ์ความขัดแย้งในพรรคคอมมิวนิสต์จีน เช่นในความคิดแบบประชาธิปไตยเพื่อคือ สมาชิกพรรคแนวร่วมพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยที่วิจารณ์พรรคว่าการใช้หลักประชาธิปไตยรวมศูนย์เป็นการรวบอำนาจ ภายในพรรคมีการผิมนิติไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพรรค ความคิดแบบลัทธิอัตวิสัยคือ แต่เรื่องเล็กที่ไม่สำคัญ ดังเช่นสมาชิกพรรคแนวร่วมบางคนที่มีความขัดแย้งในเรื่องเล็ก ๆ และความคิดแบบลัทธิเอกชน คือหวังแต่จะทำกาปฏิวัติในลักษณะที่ต้องการหาความสำราญและมีความคิดที่อยากจะออกจากกองทัพเนื่องจากความผิดเคืองวัสดุในกองทัพ ประการที่เก้า ความคิดแบบเผด็จร เป็นความคิดที่ไม่อยากทำงานที่ยากลำบากในการสร้างฐานที่มั่นต้องการปฏิวัติให้เสร็จภายในระยะเวลาที่รวดเร็ว

การต่อสู้กับความคิดที่ผิดภายในพรรคจะรุนแรงเพียงใดนั้น เหมามบอกว่าขึ้นอยู่กับระดับของความขัดแย้ง คือเป็นความขัดแย้งแบบปรกัมภ์หรือแบบไม่ปรกัมภ์ต่อกัน แต่ความขัดแย้งระหว่างความคิดที่ถูกต้องกับความคิดที่ผิดภายในพรรค ปกติจะไม่แสดงออกเป็นความขัดแย้ง

แย้งที่มีลักษณะ เป็นปฏิปักษ์กันทันที แต่รวมกับการพัฒนาของการต่อสู้ทางชนชั้น ความขัดแย้ง
ชนิดนี้ก็มีความเป็นไปได้ที่จะพัฒนา เป็นความขัดแย้งที่มีลักษณะ เป็นปฏิปักษ์กันได้ ด้วยเหตุนี้
พรรคจึงต้องดำเนินการ ต่อสู้อย่างเคร่งครัดกับความคิดที่ผิดพลาด แต่ก็จะต้องให้โอกาสแก่
สหaya ที่ทำความผิดพลาดสำนึกผิดได้อย่างเต็มที่ ในสภาพเช่นนี้ เหมาไม่เห็นด้วยกับการต่อสู้
ที่รุนแรงเกินไป แต่จะต้องใช้วิธีการพูดเหตุผลอย่างละเอียดอ่อน โดยการวิจารณ์ตนเองซึ่ง
เป็นหลักการที่ เมาใช้แก้ไขความขัดแย้งภายในพรรคคอมมิวนิสต์

สรุปการแก้ไขความขัดแย้งภายในพรรค

- ๑. การวิจารณ์ขอบพรรคและความผิดพลาดของบุคคลภายในพรรคคอมมิวนิสต์
เป็นอาวุธที่เสริมความเข้มแข็งให้แก่พรรค เพิ่มพูนสมรรถภาพการสู้รบ
- ๒. การวิจารณ์ตนเองบางโอกาสกลายเป็นการโจมตีบุคคลไป เป็นการทำงาน
องค์การ จักตั้งของพรรคไป

“หลักการที่ เมา ใช้กำลังปรากฏในคำปราศรัยคดีพินเจินของ เมา เจ๋อตุง หัตถ์นะ เกี่ยว
กับการวิจารณ์ตนเองของ Mao Tse - Tung เมา เจ๋อตุง ปราศรัยเมื่อวันที่ ๕ มีนาคม
๒๔๘๒ คือ "เรามีการวิจารณ์และวิจารณ์ตนเอง ซึ่งเป็นอาวุธแห่งลัทธิมาร์กซ์ - เลนิน เรา
สามารถขจัดห่วงห่านองที่ไม่ดีเสียและรักษาห่วงห่านองที่ดีไว้" และ "การวิจารณ์ตนเอง เป็น
ลักษณะที่แตกต่างระหว่างพรรคคอมมิวนิสต์กับพรรคการเมืองอื่น ๆ บ้านควรกวาดเสมอ หน้า
ควรล้างทุกวัน มิเช่นนั้นจะเต็มไปด้วยละออง ความคิดของสหaya และการงานของพรรค มีฝุ่น
ละอองจับใจเหนียวกัน ควรกวาดและชำระล้างเช่นกัน "น้ำไหลไม่มีวันเน่า น้ำเก่าคือน้ำ
ที่อยู่นิ่ง" สำหรับพวกเราแล้วการสำรวจตรวจสอบงานเป็นประจำไม่พวกลกเว้นต่อการวิจารณ์
และวิจารณ์ตนเอง ปฏิบัติตามลัทธิที่ว่า "เมื่อถูกก็พูด เมื่อพูดก็พูดให้หมดเปลือก ผู้พูดไม่มีความ
ผิด ผู้ฟังฟังด้วยอารมณ์" เป็นวิธีที่เกี่ยวที่คานทางฝุ่นละอองทางการเมือง มิให้มาเหยียบเหยียบความ
ผิดของสหaya และพรรคของเราได้" ดูรายละเอียดใน เสรี ๗ สงขลา, แกะรอยคอมฯ
วิจารณ์ลัทธิพินเจินของ เมา เจ๋อตุง, หน้า ๒๐๒.

๔. ทฤษฎียุทธศาสตร์ยุทธวิธีของเหมาเจ๋อตุง (The Theory of the Strategy and Tactics of Mao Tse-Tung)

๔.๑ ทฤษฎีสงครามกองโจร (The Theory of guerrilla Warfare)

ยุทธศาสตร์ของเหมาเจ๋อตุง

พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยได้ยึดถือยุทธศาสตร์ยุทธวิธีของเหมาเจ๋อตุงตลอดมา และเป็นสาเหตุสำคัญต่อมาที่ทำให้เกิดความขัดแย้งขึ้นในพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย

เหมาเจ๋อตุงได้เสนอยุทธศาสตร์ที่แตกต่างจากลัทธิมาร์กซิสม์ - เลนินนิสม์ (Marxism - Leninism) โดยเสนอยุทธศาสตร์การปฏิวัติในสังคมกึ่งเมืองขึ้นกึ่งศักดินา (Semi - Colonial) หรือแนวการปฏิวัติจีนเป็นตัวอย่างการปฏิวัติในประเทศกึ่งพัฒนาทั้งหลาย^๑ หลักการ "ชนบทล้อมเมือง" เป็นการใช้ยุทธวิธีของพรรคแบบทหาร "การที่เข้าศึกที่กระจัดกระจายและไกลเกี่ยวก่อน ยึดเมืองเล็กและชนบทอันกว้างใหญ่ไพศาลไว้ก่อน^๒ แล้วกระจายล้อมรอบเมืองภายหลัง ความขัดแย้งเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ เหมายอมรับว่า "ในประเทศสังคมนิยมยังมีการขัดแย้งกันอยู่ระหว่างผู้นำกับผู้ตาม"^๓ และความขัดแย้ง

^๑ ตัวอย่างเช่นสงครามกองโจรใน คิวบา, เวียดนาม และอัลเจเรีย ดูรายละเอียดจาก ไพทูนีย์ คัสเซ่ "สงครามกองโจร - หลังทศวรรษ" รัฐศาสตร์นิเทศน์ ๑๐ (เมษายน - มิถุนายน ๒๕๑๔): ๑๑ - ๑๔.

^๒ "The Present Situation and our Tasks" Quotations from Chairman Mao Tsetung (Peking: Foreign Language Press 1972), p. 97.

^๓ Arthur a Cohen, "Maoism" Marxism in Modern World, (ed.)

ของสาธารณรัฐประชาชนจีนกับสหภาพโซเวียตโลกก่อตัวขึ้นมาเรื่อย ๆ จนถึงการแยกตัว
 ขึ้นในสมัยของครุสชอฟและทวีความรุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ จนถึงการแยกตัวออกจากกันในปี
 ๒๕๐๓ สาธารณรัฐประชาชนจีนได้ปฏิเสธทฤษฎีสองค่ายของโซเวียต คือค่ายจักรพรรดินิยม
 และค่ายสังคมนิยม^๑ และหันมาสร้างทฤษฎีใหม่คือในเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๒๐ คือทฤษฎีสาม
 โลก^๒ การปฏิวัติโลกนั้นเหมาะใช้หลักยุทธศาสตร์เดิมคือการปฏิวัติรอบนอกในประเทศค่อย
 พัฒนาทั้งหลายในเอเชีย, ออฟริกา, ลาตินอเมริกา (ดูรายละเอียดในบทที่ ๖)

ยุทธวิธีการทำสงคราม เหมาะมีความเชื่อว่าการสร้างสังคมคอมมิวนิสต์แบบคอม
 มินิสต์ นั้นไม่มีหนทางอื่นนอกจากการใช้วิธีการรุนแรงคือ สงคราม เหมาะประกาศว่า
 "การยึดอำนาจด้วยกำลังอาวุธ การสละปัญหาการสงครามเป็นงานที่สำคัญยิ่งและเป็น
 รูปแบบการปฏิวัติขั้นสูงสุด หลักการมาร์กซิสต์ เลินินิสต์ ในเรื่องเกี่ยวกับการปฏิวัติเป็นสิ่ง
 ยึดถือที่ดี และสากลสำหรับจีนและประเทศอื่นทั้งหมด" เหมาะได้เผยแพร่วิธีการรบแบบสงคราม
 กองโจรเป็นการรบนอกแบบ (Unconventional war) ไม่มีการประกาศสงครามเพราะ
 มันเป็นส่วนหนึ่งของการทำสงครามเบ็ดเสร็จ (Total war) หรือลักษณะหนึ่งของการ
 ต่อสู้เพื่อปฏิวัติ เกิดขึ้นจากการที่ฝ่ายถูกกดขี่ไม่สามารถจะทนทานความขัดแย้งกับฝ่ายที่กดขี่
 ไล่อีกต่อไป หลักการที่เหมาะเจาะคู่แข่งเลินินอไวคือ ทฤษฎีสังครามกองโจร

๔.๑ ทฤษฎีสังครามกองโจร (The Theory of guerrilla Warfare)

ทฤษฎีสังครามกองโจร ทฤษฎีของเหมาะนี้ได้พัฒนามาจากประสบการณ์
 พรรคตั้งแต่ว่าความพ่ายแพ้ของพรรคคอมมิวนิสต์จีนใน พ.ศ. ๒๔๙๐ ซึ่งรัฐบาลเจียงไคเช็ค
 ไล่กวาดล้างพรรคคอมมิวนิสต์จีนจนเกือบหมด เหมาะกับสมาชิกซึ่งเหลือไม่กี่พันคนต้องหลบหนี

^๑"ทฤษฎีสามโลก... จุดแตกพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย" ข่าวไทยนิกร
 ๓ (๑๑ มิถุนายน ๒๕๒๒): ๑๐.

ไปอยู่ในชนบทอันห่างไกลทุรกันดาร หนทางของเหมาที่เสนอใหม่คือการทำการโฆษณาชวนเชื่อ
 เผยแพร่ลัทธิคอมมิวนิสต์ โดยการเดินวิบาก (Long March พ.ศ. ๒๔๗๓) เป็นระยะทาง
 ๒๕,๐๐๐ ลี้^๑ การรวบรวมกำลังและการตั้งฐานทัพในเขตชนบททั่วประเทศจีน จากหนทางคัง
 กล่าวเหมาได้คิดค้นสำคัญอีก ๓ กฎ ที่เป็นมโนเกิดแห่งความสำเร็จของการปฏิวัติจีน คือการทำ
 สงครามยึดเชื้อ สงครามแบบกองโจร และการชักชวนประชาชนชาติ

แต่หลักการที่เหมาเสนอนั้นชาวคอมมิวนิสต์ทั้ง โลกพึง เข้าใจว่าเป็นหลักการที่เหมาะสม
 กับสถานการณ์ของประเศจีนในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ถ้าคอมมิวนิสต์ชาติอื่นนำไปใช้คงรู้จัก
 คำนึงถึงสิ่งแวดล้อมของประเศตนด้วย^๒ สถานการณ์ที่เอื้อต่อบรรยากาศให้การปฏิวัติของ
 เหมาสำเร็จผลคือเงินอุดหนุนจากญี่ปุ่นและการที่จีนต้องเข้าสู่สงครามโลกครั้งที่ ๒ และการ
 ชาติการช่วยเหลืออย่างทันท่วงทีจากประเศสหรัฐอเมริกาและทหารของรัฐบาลเจียงไคเช็ค

ศูนย์วิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

^๑ ฎรายละเอียคใน หลิวป้อเจิง (คณะ) แต่ง ประวัติศาสตร์การเดินทัพ ๒๕,๐๐๐ ลี้
 แปลโดย ชูดี ธนายุทธ (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์พณที่ ๒๕๒๒).

^๒ เชิกซุ โสภณพนิช "สงครามประชาชน" สังคมศาสตร์ปริทัศน์ ๗ (ธันวาคม -

ชาวขงฉวนและกำลังใจในการสู้รบและอ่อนเพลียจากการทำสงครามโลกครั้งที่ ๒ เป็นข้อที่ควร
พึงระวังในการพิจารณาถึง เบื้องหลังของความสำเร็จ

ในการทำสงครามยืดเยื้อของเหมาเจ๋อตงในการทำการปฏิวัติประเทศจีน

หลักการเบื้องต้นของการทำสงครามกองโจรของเหมาเจ๋อตง มีดังนี้ (๑) ข้าศึก
รุก เราถอย, (๒) ข้าศึกหยุด เราวิ่งควาน, (๓) ข้าศึกอ่อนเพลีย เราโจมตี (๔) ข้าศึก
ถอย เราติดตาม^๒

การปฏิบัติการรบแบบกองโจร เป็นยุทธวิธีที่ทำให้ฝ่ายที่น้อยกว่าในเรื่องกำลังและ
ประสิทธิภาพของอาวุธสามารถใช้ความได้เปรียบในการชำนานญภูมิภาค และสภาพแวดล้อม
หยักค่อสู้กับฝ่ายที่เหนือกว่าทุกอย่างได้ การทำสงครามกองโจรนี้จะต้องได้รับการร่วมมือสนับสนุน
จากประชาชนในท้องถิ่น จุดประสงค์ของการทำสงครามกองโจรต้อง เป็นจุดมุ่งหมายทาง
การเมือง เช่น การปลดแอกจากการตกอยู่ภายใต้อาณานิคมของต่างชาติ

"ในถ้อยคำของ นายคีน แอชเชสัน (Dean Acheson) อดีตรัฐมนตรีต่างประเทศ
ของสหรัฐอเมริกาบอกว่า "เหตุผลของการพ่ายแพ้ของรัฐบาลเจียงไคเช็ค ไม่ใช่สืบเนื่องมา
จากสหรัฐอเมริกาช่วยเหลือไม่เพียงพอ แต่ทหารของรัฐบาลชาวกกำลังใจ และชาวขงฉวนในการสู้รบ
รัฐบาลชาความสนับสนุนจากประชาชนพลเมือง กองทัพรัฐบาลไม่ต้องถูกโจมตี กองทัพเหล่านี้
แตกกระจัดกระจายออกเป็น ส่วน ๆ โดยตนเอง..." และฝ่ายเหมาเองได้เปรียบเทียบในการชัก
ชวนประชาชนต่อต้านญี่ปุ่น พร้อมกันนั้นได้แสดงการโฆษณาชวนเชื่อและการที่จีนเข้าสู่สงครามโลก
ครั้งที่ ๒ ความหายนะของเจียงไคเช็คก็มีมากขึ้นเพราะทำให้ฝ่ายคอมมิวนิสต์ได้เปรียบมากใน
การสะสมเสบียงอาหาร อาวุธ ยุทธโฆปกรณ์ต่าง ๆ กระจายละเล็ยจาก เขิกซู่ โสภณพนิช "สง
ครามประชาชน" สังคมนศาสตร์ปริทัศน์, ๗ (ธันวาคม - กุมภาพันธ์ ๒๕๑๒ - ๒๕๑๓): ๔๐ - ๔๔.

^๒ Franklin Mark Osanka, Modern Guerilla Warfare (USA: the
Free Press of Glencoe 1962) กระจายละเล็ยในฉบับภาษาไทย ทั่วประเทศ ศรีวิพัฒน์
(แปล) สงครามกองโจรยุคใหม่ (พระนคร: โรงพิมพ์วิวัฒนาการ, ๒๕๑๒)

ยุทธวิธีโดยทั่วไปของการปฏิบัติการ คือการต่อสู้แบบก่อกวนตักกำลังให้ฝ่ายตรงข้าม
ปั่นป่วนและห่อเหี่ยว ยุทธศาสตร์สำคัญของกองโจรวางรากฐานอยู่บนความระมัดระวัง ความฉับ
พลันในการเคลื่อนย้าย และการเปลี่ยนแปลงวิธีการให้สอดคล้องกับสถานการณ์ของฝ่ายข้าศึก
เหมาไก้ให้หลักการว่า "เมื่อข้าศึกที่นำเกรงขามมาถึง ประการแรกเราควรเล่นเอาเดิกเอา
ล้อสักสองสามยกก่อน และเมื่อเขาเพลี่ยงพล้ำเราคงคว่ำให้มันและช้อย่างโหดร้าย ทั้งนี้
แล้วเราย่อมสามารถทำให้เขาปราศัยและริบอาวูชไ้... เมื่อเราสามารถชนะ เราจะเข้า
รบ ถ้าไม่ชนะเราจะหนี ถ้าไ้เปรียบเราจะโจมตีทันที"

เหมาเจ๋อตงสร้างบัญญัติ ๑๐ ประการ^๒ เพื่อเป็นข้อเสนอแนะนำสำหรับการรบ
ให้มีประสิทธิภาพและบรรลุถึงจุดหมาย คือชัยชนะ บัญญัติ ๑๐ ประการอาจสรุปไ้ดังนี้

- ๑. โจมตีหน่วยย่อยของข้าศึกก่อนเป็นการตักกำลัง ก่อนที่จะจู่โจมหน่วยใหญ่ใน
ภายหลัง
- ๒. พยายามยึดเมืองเล็ก ๆ หรือพื้นที่ในชนบทก่อน แล้วจึงยึดเมืองใหญ่ในภายหลัง
- ๓. ยึดถือการบั่นทอนกำลังข้าศึกเป็นจุดหมายสำคัญในการรบ อย่าถือเอาการยึด
ครองสถานที่มาเป็นความประสงค์สำคัญ ให้คิดว่า การไ้เมืองหรือพื้นที่เป็นเพียงผลพลอยไ้
จากการบั่นทอนกำลังข้าศึก
- ๔. แม้วากำลังรบทั้งหมดจะเป็นรอง แต่ต้องรู้จักเลือกทำการรบในแนวรบที่เหนือ
กว่าข้าศึก

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Mao Tse-tung, "What is Guerrilla Warfare, "Politics and
the International System (New York: Lippincott Company, 1969),
p. 227.

^๒ Mao Tse-tung, "Ten Major Principles of Operation," in
Theodore Menelly, (ed.), Sources in Modern East Asian History and

๕. ไม่เข้ารบทากไม้ได้เตรียมแผนการไว้ก่อน และจะเข้ารบต่อเมื่อแน่ใจในชัยชนะ
๖. เมื่อเข้ารบต้องอุทิศตัวอย่างเต็มที่ กล่าวหาญ พลีชีพ โดยไม่หวั่นเกรง
๗. รุกได้เมื่อได้เปรียบ และบดขยี้ข้าศึกที่ถอยหนีอย่างเหลือออก
๘. การโจมตีต้องอาศัยจังหวะ ไม่หุ่มเหเมื่อข้าศึกระมัดระวังเต็มที่ แต่คอยโอกาสโจมตีเมื่อข้าศึกเผลอ
๙. ใช้ประโยชน์จากอาวุธและบุคคลที่ยึดได้จากข้าศึก เพื่อสร้างความแข็งแกร่งให้กับกำลังรบ
๑๐. ใช้เวลาพักระหว่างการรบให้เป็นประโยชน์ พยายามทำให้ฝ่ายข้าศึกไม่มีโอกาสพัก

สรุป ความแตกต่างของแนวความคิดระหว่าง เหมาเจอตุงกับเลนินในเรื่องการปฏิวัติ คือ เหมาเชื่อในวิธีการใช้ความรุนแรงด้วยกำลังอาวุธ การใช้ทฤษฎีสงครามกองโจรแบบ "ชนบทล้อมเมือง" โดยเน้นบทบาทของชาวนามากกว่ากรรมกร สำหรับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยนั้น ได้ยึดถือแนวทางของ เหมาเจอตุงในเรื่องการใช้กำลังรุนแรงด้วยอาวุธ ใช้ทฤษฎีสงครามกองโจรของเหมามาโดยตลอด อีกทั้งยอมรับ ทฤษฎีสากลด้วย ทำให้พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยขาดความเป็นอิสระในการดำเนินนโยบายและมีผลต่อความขัดแย้งทางความสัมพันธ์ในเวลานั้น

จากความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ สมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์จีนได้มีบทบาทสำคัญยิ่งในการก่อตั้งพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยในด้านการจัดตั้งองค์กรของพรรค ตลอดจนกระทั้งนโยบายการปฏิวัติตามแบบแผนของจีนมาโดยตลอด การจลาจลและความรุนแรงที่เกิดขึ้นเมื่อวันที่ ๖ ตุลาคม ๒๕๑๙ ได้เปิดโอกาสให้ นายธานินทร์ จัดตั้งรัฐบาลปกครองประเทศ

และได้ใช้มาตรการปราบปรามแนวร่วมและสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยอย่างรุนแรง จนมีผลให้ปัญญาชน นิสิต นักศึกษา ต่างหลบหนีการกดขี่ โดยได้เข้าร่วมกับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ทำให้พรรคคอมมิวนิสต์ขยายตัวเติบโตขึ้นเป็นอย่างมาก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย